Fenntartó: Klebelsberg Intézményfenntartó Központ

Fekete István Általános Iskola
és Előkészítő Szakiskola
1126 Budapest, Orbánhegyi út 7.
OM azonosító: 038420

PEDAGÓGIAI PROGRAM III. rész

Kerettantervek

1.Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, általános iskola, 1–8. évfolyam

Célok, feladatok:

Az iskolai képzés során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

A képzés célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

A képzés feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az intézménytípus megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő speciális szakiskolai képzésben történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő speciális szakiskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Erkölcsi nevelés

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismeri és elfogadja az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára. Különböző élethelyzetekben képes az adekvát viselkedésre, elfogadja társait és környezetét, megismeri, követi és igyekszik betartani a szabályokat. Interperszonális kapcsolataiban együttműködő, megértő, türelmes.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés

A tanuló érdeklődik környezete és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mérten bekapcsolódik az ünnepi

megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés
A tanuló fokozatosan képessé válik az együttműködésre környezetével, közösségében magatartása elfogadó. Megismeri, és képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit. Kialakul igénye az önállóságra, megismeri az önérvényesítés és a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Közösségének alakításába bevonható, igényli a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

Önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése
A tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba.
Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan, vagy segítséget kérve próbálja megoldani. Megtanul választani lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit.
Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

Családi életre nevelés
A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködő önmaga ellátásában, ismeri a családi élet szerepeit, feladatait. Képességeihez mérten elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

Testi és lelki egészségre nevelés
A tanuló megismeri a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, minél önállóbban képes gondoskodni magáról, ápolni testét. Igényli a rendszeres testmozgást, figyel testi épségének és egészségének megőrzésére.
Lehetőségeihez mérten felismeri és elkerüli a káros szokásokat és veszélyes helyzeteket.
Testi és lelki érzéseit képes környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Fenntarthatóság, környezettudatosság
A tanuló igényli a kulturált környezetet, vigyáz lakóhelye, élettere tisztaságára, óvja épségét. Felismeri a szennyező anyagokat, kerüli a káros környezeti hatásokat. Igényévé válik a takarékosság az anyagokkal, energiával, kerüli a felesleges pazarlást. Megtanulja szükségleteihez mérten beosztani a javakat.
Megismeri és alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés, az újrafelhasználás és hasznosítás gyakorlati technikáit.

Pályaorientáció
A tanuló motivációja felkelthető a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényli a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.
Képes önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
A tanuló megismeri a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában van az ár és az érték fogalmával. Tisztában van a takarékosság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.
Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

Médiatudatosságra nevelés
A tanulóban fokozatosan tudatosul a virtuális valóság és az élet közötti különbség. Felismeri az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.

Tanulás tanítása
A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényli az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását. Felkelthető a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció
A tanuló képességeihez mérten bekapcsolódik kommunikációs helyzetekbe, igényli gondolatainak, érzéseinek átadását, egyszerű utasításokat megért. Elsajátítja az anyanyelvi verbális vagy nem verbális kommunikáció alapelemeit, megismeri a beszéd kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját. Folyamatosan törekszik a formailag és tartalmilag helyes kommunikáció elsajátítására. Képes önállóan kapcsolatot teremteni és adekvát kommunikációban részt venni. Praktikus helyzetekben, a szükséges mennyiségű segítség mellett, alkalmazni tudja a különböző mértékben elsajátított kultúrtechnikai ismereteket.

Matematikai kompetencia
A tanuló felismer elemi ok-okozati összefüggéseket, tevékenységekkel kísérve számlál, mennyiségeket összehasonlít. A mindennapi életben használt egyszerű mértékegységeket ismeri. Megismeri a pénz értékének és az árak összefüggésének alapjait. Egyéni igényekhez igazodó segítséggel tájékozódik térben és időben.

Természettudományos és technikai kompetencia
A tanuló segítséggel tájékozódik alapvető természeti jelenségekben és folyamatokban. Megismeri testének működését, együttműködik szervezetének megóvásában és egészségének fenntartásában. Ügyel környezetének védelmére, képes a természet szépségeinek felismerésére. Minél önállóbban, adekvátan alkalmazza környezetének berendezéseit és eszközeit.

Digitális kompetencia
A tanuló megismeri az információs eszközök használatának lehetőségeit a kapcsolatteremtés, a megismerés és a szabadidő hasznos eltöltése érdekében.

Szociális és állampolgári kompetencia
A tanuló fokozatosan elsajátítja a környezetével való együttműködést, lehetőségéhez képest segítséget nyújt rászoruló embertársainak, családjának. Megismeri a különböző népek és csoportok szokásait, kultúráját. Megismeri állampolgári jogait és kötelezettségeit, megtanulja a helyes mértékű személyi segítség elfogadását.

Kezdeményező képesség és vállalkozói kompetencia
A tanuló a mindennapi életében megtanul egyszerű feladathelyzetekben célokat kitűzni, döntéseket hozni és kitartani az eredmény elérése érdekében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tanuló képes különböző művészeti élmények (zene, tánc, dramatikus előadás, irodalmi művek, képzőművészeti alkotások, film és fotó) befogadására. Különböző művészeti tevékenységekbe bevonható, kifejezi egyéni ízlését, igényét.

Hatékony, önálló tanulás
A tanuló az egyénileg eltérő mértékű tudáselsajátítási technikáknak megfelelően képes a képességeinek megfelelő mértékű támogatással új információkat megszerezni. Érdeklődéssel és kíváncsisággal fordul a világ felé, motivált a megismerésre. Elfogadja a változás és a változtatás szükségességét.

Egységesség és differenciálás

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve, tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosságra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerint differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében a tanítási órán kell megvalósítani, mert a gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig ezen a téren továbbfejlődésre. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak – az adott csoporton belül – leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként egyéni bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs tanórai foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése, a meglévő

képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása, tanórai keretek között, egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag átismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése:

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- bazális stimuláció, beszédfejlesztés, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- művészeti foglalkozások, zene, rajz, tánc stb.;
- mozgásállapot javítása, sporttevékenység;

A tehetséggondozás során a fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén van, és elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és a környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

A sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

- a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
- a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek) és a család legjellemzőbb mutatói (a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere) együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist – a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalom sajátosságainak számbavételét. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők:

- nyitott pluralista tudománykép mint világkép,
- a munka, a tanulás, a szabadidő, a szórakozás határainak elmosódása, az élethosszig tartó tanulás szükségessége,
- a piaci elemek mint a gazdasághoz való viszony fő jellemzői,
- nagy választási lehetőség, elágazó életutak mint az életút jellemzői,
- a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje,
- az identitás és önismeret mint szocializációs cél,
- párbeszéd, keresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés mint tipikus tevékenységek,
- érték-pluralitás, egyéni boldogság mint értékek, és a kíváncsiság mint motiváció.

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

A nevelés-oktatás-fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	2	2	2	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Szabadon tervezhető órakeret		**3**	**3**	**3**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**
Összesen		**25**	**25**	**25**	**26**	**28**	**28**	**31**	**31**

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Egy heti öt (évi 180) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát heti fél (évi 18) óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

KOMMUNIKÁCIÓ

1–8. évfolyam

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hanglejtésre, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknek megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok:

a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd, vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértesse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédekben és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának

fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemlélése, megfigyelése támogatja.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a tanuló környezetével, korosztályának megfelelő módon történő kommunikációs kapcsolat igényének kialakítása, az egyszerű kommunikációs jelek, utasítások, kérések értelmezése, és mondókák, versek utánmondással történő megismerése.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti az alapvető viselkedési normák betartására irányuló törekvés kialakítása, a közösségi viselkedés megalapozása, feladatok vállalása, társak számára egyszerű segítség nyújtása és a tevékenységek társas együttléthez történő igazítása.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését az egyszerű versek, mondókák megértésének megalapozásával és azokat mozgástechnikai elemekkel kísérve éri el.

A hatékony, önálló tanulást a képességeknek és az érdeklődésnek megfelelő mennyiségű és nehézségű feladatok elvégzése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli és megfigyeli a környezetéből érkező ingereket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Szájat csücsöríteni fúvásban. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Megnevezett tárgyat megfogni, letenni. – Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Megérteni a gesztusok jelentését. – Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. – Pontosan követni a mozgásokat. – Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni. – Hangokat eszközökhöz rendelni.	*Ismeretek* – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Főnevek többes száma. – Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). – Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. – Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. *Tevékenység* Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Irányított fújás, hangadással kísért fújás.	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok, alapmozgások. *Játékra nevelés*: gyakorló játék.

	Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Alap zönge próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy–kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, l*áng,* hangos – halk, bent, *belül, érintés, tapintás, szájtér,* fent, lent, kívül*, kerekítés, résesítés, zönge.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 48 óra**
Előzetes tudás	Nevére reagál, jelét felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus)	*Ismeretek* – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok.

utasítások között. – Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. – Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. – Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). – Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	jobb megértése. – Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Testkontaktus a félelem oldására. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Iskolai környezet. – Saját név. Társak neve. Nevelő neve. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása. – Konfliktuskerülő viselkedés. – Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. – Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. – Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. *Tevékenység* Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről.	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.

	Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt). A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételről a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálós, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése.	

	Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, *üdvözlés*, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, *enyém*, várj, *majd, nemsokára, választás, sorra kerül*, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendőink**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Testrészeit, ruhadarabjait, kedvenc ételeit felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megnevezni, megmutatni testrészeit. – Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – Megérteni és követni a le, fel utasítást. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. – A mosdói higiénét betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére	*Ismeretek* *Testünk* – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Téri tájékozódás. – Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. *Öltözködés* – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása,	*Önkiszolgálás:* öltözködés, tisztálkodás, étkezés. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték.

tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. – Saját holmiját felismerni. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. – Önállóan fel- és levenni felsőruháit. – Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. – Társai kabátját tudja személyhez rendelni. – Eligazodni a jelek és fogasok között segítséggel. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat. – Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján.	megnevezése együttműködéssel. – Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. – Saját ruhadarab felismerése segítséggel. – Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése. *Étkezés* – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. – Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. *Tevékenység* Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló,	

	mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismétlése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étel-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Saját tantermében és a folyosón tájékozódik a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Nevére reagálni.	*Ismeretek*	*Játékra nevelés:*

– Jelét mondani (ha képes rá). – Felismerni személyes tárgyait. – Használt jeleket a tanulótársakhoz rendelni. – Tanárát nevén szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Tájékozódni az iskola helyiségei között. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Ismerni az alapvető illemet a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. – Ismerni a lámpa jelzéseit. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	*Iskola* – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel. – Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. – Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. *Lakás* – A konyha, szoba berendezési tárgyai. – Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. – Ház – lakás. *Utca, közlekedés* – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. – Utazás járművel. *Vásárlás* – Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. *Tájékozódás saját test körül (két oldalon).*	gyakorlójáték, szerepjáték. *Mozgásnevelés:* rendgyakorlatok: sorakozás, járás, megállás, vezényszó megértése. *Számolás-mérés:* tájékozódás: irányok, viszonyítások, helymeghatározás.

	Tevékenység Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját, vagy tanulótárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbuszt, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon	

	megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Előttem – mögöttem,* „bele” és „rá”, jobb – bal, *járművek,* úttest, járda, hangos, gyors, *játék járművek, igazi járművek,* séta, utazás, *közlekedés,* zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, *udvariasság,* nagy-kicsi, *tömeg*, *zsúfoltság*, *várakozás,* indulás, megállás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Részvétel a napi tevékenységek ritmusában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe	*Ismeretek* – Tanítási nap – munkanap –	*Önkiszolgálás:* öltözködés.

venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két ellentétes évszakot. – Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. – Összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni. – A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	pihenőnap. – Tanóra – óraközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. – Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. – Végzett cselekvések időtartama. *Tevékenység* A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismétlése. A hideg,	*Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték. *Ének-zene*: dalok a tárgyalt témákkal kapcsolatban, mondókák utánzó mozgással.

	meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, *napszak,* reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észleli környezetét, és a bekövetkező változásokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. – Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. – A táplálékokat a megfelelő	*Ismeretek* *Növények* – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Cserepes virág, udvari dísznövények. Élő virágok. – Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítséggel. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. *Állatok* – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai.	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolás, színezés, formázás, rajzolás, festés. *Ének-zene:* dalok a felmerülő témával kapcsolatban. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték, didaktikus játék.

állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	– Állatok tápláléka, „lakóhelye”. *Tevékenység* Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítséggel. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikusok, Kismalac és a farkasok).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növények, virágok, illat, *érzés, élővilág,* íz, *zamat,* szín (alapszínek), *gondozás,* locsolás, *ültetés,* napfény, *növekedés,* elszárad, *elpusztul*, kibújik, édes, savanyú, finom, *ízes,* élő, háziállat, vadállat, élelem*, táplálkozás,* ól, istálló, *búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, alom*, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékot játszik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. – Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	*Ismeretek* *Üzletek – vásárlás* – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. *Munkahelyek – foglalkozások* – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. *Tevékenység* Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldségessel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték.

	tartozó eszközök felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Élelmiszer*, édesség, *konzerváru*, húsáru, eladó, *pultos,* pénztáros, vásárló, fizetés*, kiszolgálás, udvariasság,* kérés, megköszönés, *jelzés, gyalulás*, fúrás, *ismerkedés*, köszöntés, *búcsúzás*, kérem, tessék, nem kérem, *bocsánatkérés a társaktól.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen viselkedik az iskolai és csoport-ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	*Ismeretek* – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. *Tevékenység* Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal,	*Mozgásnevelés:* rendgyakorlatok. *Játékra nevelés*: gyakorló játék, szerepjáték. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék és dekoráció készítése az adott ünnepre. *Ének-zene:* dalok az aktuális ünneppel kapcsolatban. *Önkiszolgálás:* öltözködés.

	szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Névnap, *születésnap,* köszöntés-*gratuláció*, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet*, várakozás, hamarosan*, *nemsokára, ünnep,* zászló, *hangulat*, *felvonulás,* ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, *kellemes, díszes, ritmus*.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására. – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni. – együttműködéssel csoportosítani. – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani. – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni. – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak. – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat. – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni. – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra. – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást. – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

3–4. évfolyam

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló környezetével korosztályának megfelelő módon történő kapcsolatteremtéssel, a megszólítások helyes és alkalomhoz illő megválasztásával, az egyszerű kommunikációs és metakommunikációs jelek értelmezésével, a tárgyak, személyek helyes megnevezésével, az utasítások megértésével fejlődik. Ezekhez járul az alapvető fogalmak megértése, adekvát használata, a magyar nyelv szabályainak megfelelő, egyszerű mondatok alkotásának gyakorlása és a környezetről lényeges információk megszerzése, rendszerezése, csoportosítása.

A szociális és állampolgári kompetencia az érzelmek felismerésével, megnevezésével és a kommunikációs helyzetnek megfelelő alkalmazásával fejlődik, a megfelelő érvényesülési törekvésekkel és az önuralom fejlesztésével. A kompetenciaterületet erősíti a mindennapi élethelyzetekben a társas viselkedési formák automatikussá válása, a csoportok és a környezet által elvárt magatartási normák betartása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tantárgy segít mozgásos és verbális elemekkel előadni egyszerű verseket, mondókákat. Emellett környezetében és megjelenésében kialakul a tanuló igénye az esztétikumra, a harmóniára és a praktikumra.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a kitartás, az önellenőrzés és a javítás igényének kialakítása segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 20 óra**

Előzetes tudás	Egyre pontosabban végzi a tanuló az artikulációs gyakorlatokat.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Feladatokat egyre rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni. – Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mondataiban bővítményt használni. – Képről néhány mondatot mondani.	*Ismeretek* – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizom-gyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. – Személyes névmás használata. – Igeragozás (jelen idő, múlt idő). – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése. – Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. – Tárgyak, személyek tulajdonságai. – Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. – Ok-okozati összefüggések. *Tevékenység* Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb	*Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok. *Ének-zene:* hallásfejlesztés. *Játékra nevelés*: szabályjáték. *Számolás-mérés:* tájékozódás, időrend.

		feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánzása, zönge hangoztatása, zenei hangokkal játék. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítséggel. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, *soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más),* eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, *figyelem,* jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szimbólumokat megért, használ a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megnevezni családtagjait. – Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. – A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Kapcsolatokat reálisan megítélni. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözékére vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. – Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	*Ismeretek* – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). – Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A válaszok és a valódi események összehasonlítása. – Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. – A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. – Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék, szabály-játék.

	– Kapcsolat első lépése:– ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. *Tevékenység* Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás	

	türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni*, elromlott, *hibás,* j*avítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás*, győzelem, *vereség,* itt-ott, *messze-közel,* szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend*, figyelem, előadás*, szünet, taps, tetszett, *érdekes, unalmas,* szeretnék kimenni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló eligazodik a lateralitás területén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Időhatározókat és mellékneveket használni. – Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Az ápolt és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. – Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával.	*Ismeretek* – Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. – Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. – Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. – Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. – Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Kopott és új ruhák	*Játékra nevelés:* szerepjáték, szabály-játék, didaktikus játékok. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.

– Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. – Néhány jellemző ételt felsorolni napszakhoz rendelve. – Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	különbségei és hasonlóságai. – Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. – Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. – Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. – Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. – Ételféleségek, eszközök csoportosítása. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – Nyers és főtt ételek. – A hetes, napos munkája. *Tevékenység* Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanulótársai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására.	

		Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!”„Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”. Ünnepi szokások kialakítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, *evőeszközök,* hetes, napos, *feladat*, terítés, *leszedés*, finom, *folyékony, illatos,* kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, *kopott*, új, *divatos, elavult, régimódi*, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret,		

	körömápolás, arcápolás, hajápolás, tiszta, piszkos, ápolt-*ápolatlan*, *egészséges*–beteg, *kezelés*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló biztonsággal tájékozódik szűkebb környezetében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Analóg mondatokat alkotni. Hol? Hova? kérdéseket megérteni. – Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Mellékneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. – Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Megnevezni a közlekedési	*Ismeretek* – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. – Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. – A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. – Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. – A „hol van?” és a „hova való?” megértése. – A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. – Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Az iskola környéke. – A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. – Eszközök és azok funkciói. – Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. – Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? – Utca – közlekedés. Az utcák	*Mozgásnevelés:* térbeli tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: helymeghatározás, viszonyítás, fő irányok. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok: téri relációk megnevezése. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. – Ismerni az iskola utcájának nevét.	jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési szabályok, viselkedési normák. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. – Balesetek megelőzésének feltételei. – Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. *Tevékenységek* Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése. Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye	

		példáját. A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése. A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, *egészséges*, *egészségtelen*, *veszélyes*, *biztonságos*, erős, gyenge; padlás, pince, *raktár,* föntlent, piszkos, régi, új, magas, hideg/*hűvös*, *nedves, hordó*, kosár, *prés.* Helyiségek*, eszközök, főzőeszközök*, *evőeszközök,* sötétítés, világítás, takarítás, *felújítás,* pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló a változásokat érzékeli.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. – Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. – Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. – Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. – Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. – Automatikusan sorolni a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. – Érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptárban is. – Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. – Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket. – Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	*Ismeretek* – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. – Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. – Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. – A négy évszak jellemzése. – Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése. *Tevékenységek* Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap … volt”, „holnap … lesz” kifejezések használata segítséggel. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék. *Számolás-mérés:* tájékozódás: naptárban, napszakok, igeidők, életkor.

	étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történésekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, *időjárás,* tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, *viharos,* hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, *tegnap*, ma, holnap, elmúlt, lesz, *munkanap, hétvége, pihenőnap, program,* nap, *felkelő nap, lenyugvó nap.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Állatokhoz, növényekhez érdeklődve közelít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A növények és állatok közötti azonosságok, különbözőségek megmutatása, megnevezése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöldséget kép alapján. – Növényeket gondozni. – A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. – Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. – Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. – Érteni a rész-egész viszonyát. – Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. – Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni. – Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot.	*Ismeretek* *Növények*: – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – Pálmaház, füvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. – Növény részeinek bemutatása, megnevezése. – Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. – Zöldségfélék. – Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. *Állatok*: – Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. – Néhány erdei állat bemutatása. *Tevékenységek* Virágoskert virágainak	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások, festmény, rajz, színezés, agyag, gyurma. *Ének-zene:* dalok a témákkal kapcsolatban. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

	felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése. Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Állatkerti séta, állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás,	

	megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, *műanyag,* illat, íz, *zamatos*, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, *hosszúkás*, *növekedés*, *hervadás*, elpusztul, *kihajt, hajtás*, ág, *rész* – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, *illat*, ehető – nem ehető, *baromfiudvar, gazdasági udvar*, háziállatok, *hasznos*, kölyök, ellés, fialás, *vemhesség,* nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, *dorombol*, baromfi, szárnyasok, *emlősök,* lassú-gyors – *fürge, veszélyes,* vad, erős-gyenge.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen várakozik, szemlélődik vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonsággal eligazodás a boltban.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. – Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. – Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. – Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. – Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. – Megnevezni, megmutatni a látottakat. – Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert	*Ismeretek* – Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. – A környék különböző üzletei. – Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. – Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. – Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. – Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. – Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

tárgyakkal, képekkel csoportosításokat végezni. – Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. – Köszönni, kérdezni. – Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. – Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. – Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. – A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni. – Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	foglalkozású emberek munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása. – Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. – Iparosok bemutatása élőben és képekről. *Tevékenységek* Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda,	

	varroda, üzletek megtekintése. Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Húsféle, *vegyi áru*, pékáru, konzervek, *papíráru*, ital, édesség; *iparos*, *faanyag, kábel*, *zsinór,* áram, *veszélyes,* forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, *megrendel*, *ráfizet*, *foglalkozás, szakma*, titkárnő, *adminisztrátor,* gondnok, *karbantartó,* varrónő, műhely, iroda, *feladat.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alkalomhoz illő ruházatban jelenik meg az iskolai ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. – Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. – Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. – Az ünnepek hangulatát átérezni. – Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés	*Ismeretek* – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése. *Tevékenységek* Készülődés az ünnepre.	*Ábrázolás-alakítás:* dekoráció, ajándék készítése változó technikával. Ének-zene: az ünnepnek megfelelő énekek tanulása, előadása, zenehallgatás az ünnephez kapcsolódóan.

folyamatába. – Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. – Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnep, zászló, *felvonulás*, köszöntés, öröm, *boldogság*, *ajándékozás*, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, *fegyelmezett*, vidám szomorú, *boldog, hatalmas, díszes,* ajándék, szeretet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra. – a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonyszavakat és a melléknévfokozást is használni. – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán. – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket. – örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni. – összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten. – tájékozódni az intézmény területén. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni.

	– felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az évszakok változásait. – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát. Ismeri a napok sorrendjét. – megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt. – elvégezni alapvető csoportosításokat. – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kísérni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

5–6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, ahol a szabályok, utasítások fokozatos bővítésével, megértésük, végrehajtásuk gyakorlásával saját tevékenységekben és a másokkal való kapcsolatokban, a felelősségtudat elmélyítésével a szituációs játékokon, meséken keresztül, a jó – rossz, pozitív – negatív példák elkülönítésével, felismerésével találkozik a tanuló. A fejlesztési területet az iskolai élet szabályainak betartásával, a deviáns magatartás felismerésével, az irodalmi művek megismerésén keresztül az emberi értékek elismerésével, pozitív és negatív személyiségjegyek megkülönböztetésével, felismerésével, példaképek bemutatásával támogatja.

A nemzeti azonosságtudat és a hazafias nevelés fejlődését a közösséghez tartozás érzésének kialakításával, a közösségért tenni akarás igényének fejlesztésével, népszokásokon keresztül a hagyományok ápolásával, és a nemzeti ünnepek legfontosabb jelképeinek, példaképeinek megismertetésével segíti. Eléri, hogy a tanuló aktívan működjön közre nemzeti ünnepek és megemlékezések alkalmával, ismerje a környezetében előforduló legfontosabb nemzeti emlékhelyeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a saját érzelmek felismerésével és kifejezésével, az adekvát, kulturált közösségi viselkedés alapvető szabályainak betartásával, minél kevesebb pedagógiai segítségnyújtás mellett, és az iskolai, és más intézményi környezetben a megfelelő stílusú és hangnemű kommunikáció és viselkedés alkalmazásának fejlesztésével valósul meg.

A családi életre nevelést a családi és más közösségi kapcsolatok közötti különbség felismerése, a családi ünnepek szokásainak, kommunikációs formáinak gyakorlása, az adekvát magatartás szabályainak megnevezése és az év során aktuális családi ünnepek idejének megismerése támogatja.

A testi és lelki egészségre nevelés megvalósul a higiénés szokások, tevékenységek megnevezésével, eszközök, anyagok felismerésével, kiválasztásával, az időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözék összeállításával, a kiegészítők megnevezésével és az

önálló ízlés kialakításával. Mindemellett a közlekedési szabályok ismerete és betartása, a képességeknek megfelelő méretű térben az önálló közlekedés fejlesztése játszik fontos szerepet.

A fenntarthatóságot és a környezettudatosság fejlődését a környezeti jelenségek változásainak és hatásainak megismerése, a környezet élőlényeinek megfigyelése, csoportosítása, megnevezése, a környezet tárgyainak a gyakorlati életben betöltött funkciói és az egészséges és káros szokások, veszélyes anyagok megismerése, megnevezése szolgálja.

A médiatudatosságra nevelést a különböző infokommunikációs technológiai eszközök megnevezése, rendeltetésszerű használatuk megismerése, a valóság és képzelet elkülönítésének kialakítása, a mértékletességre nevelés terén segíti.

Az anyanyelvi kommunikációs kompetencia, a környezetnek és helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtési mód megválasztásával, a beszéd vagy más, képesség szerinti kommunikációs módszer alkalmazásának fejlesztésével, a metakommunikációs jelek és a kommunikációs mondanivaló tudatos összehangolásával, az anyanyelv egyre tudatosabb, helyes alkalmazásával és az eseményekről, képekről minél önállóbb szövegalkotással fejlődik.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a tantárgy az egészség védelmének, saját és mások harmonikus testi és lelki működésének, a balesethelyzetek elkerülésének érdekében, megfelelő kommunikációs technikák kialakításával és alkalmazásával, a környezetben található tárgyak és eszközök megnevezésével és az alkalmazási lehetőségek felismertetésével, az állatok és növények megnevezésével, tulajdonságok felismerésével, összehasonlítások végzésével és az egyszerű természeti jelenségek felismerésével, megnevezésével alapozza meg.

A tantárgy a szociális és állampolgári kompetenciát fejleszti a saját testi, lelki egészségéről szerzett ismeretek bővítésével, mások érzéseinek megértésével, a megfelelő önuralom és türelem gyakorlásával a verbális kapcsolatokban, szükség esetén a segítségkérés és a segítség megfelelő módon történő elfogadási képességének elsajátításával, valamint a tanuló környezetéből jövő segítségkérés felismerésével, lehetőségeihez képest a rászorulóknak történő segítségnyújtással.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület egyszerűbb művészeti alkotások befogadása és megértése, képesség szerinti szövegek élményszerű előadása, mozgással kísérése, rajzzal illusztrálása által fejlődik, valamint a tanuló, a fejlesztés hatására, ügyel megjelenésének esztétikumára, rendezettségére.

A hatékony, önálló tanulást az önellenőrzés és a javítás módszereinek gyakorlása, a motivált magatartás fenntartása az ismeretek elsajátításához, valamint a feladattudat és a kitartás folyamatos fejlesztése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli a jól, és a hibásan ejtett hangok közötti eltérést, törekszik azokat javítani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szókincsbővítés, aktivizálás.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat. – Használjon múlt és jövő időt. – Építsen beszédébe viszonyszavakat, következtetéseket. – Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen. – Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. – Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. – Érteni a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. – Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. – Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. – Szókincsét aktivizálni. – Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. – Élményeit összefüggő mondatokkal kifejezni. – Érthetően, lényegre törően telefonálni.	*Ismeretek* – Helyhatározók gyakorlása. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével. – Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása. – Igekötők, módosító szerepük, hatásuk. – Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. – Leírási, jellemzési gyakorlatok (melléknevek). – Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. – Két állítmánnyal mondatok alkotása. – Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. – Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. – Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. – Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. *Tevékenység* Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A viszonyszavak önálló használata játékban, foglalkozásokon. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos	*Ábrázolás-alakítás:* illusztráció készítése. *Ének-zene:* ritmuskíséret, adott témához kapcsolódó népdalok. *Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok.

	beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás. Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Artikulációs mozgások pontos utánzása. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.). Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören). A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal. Beszédritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Idegenekkel szemben a tanuló tartózkodó, a testi kontaktusban távolságtartó.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. – Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival	*Ismeretek* – Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül.	*Környezetismeret:* egészséges életmód. *Társadalmi ismeretek:* társas kapcsolatok.

szemben. – Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. – Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni. – Ruházatát rendben tartani, észrevenni, ha cserére szorul, cipőjét letörölni. – Megpróbálni a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. – A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. – Kulturáltan étkezni. – Helyesen használni minden intézmény jellegzetes fogalmait. – Igényt kialakítani a szabadidő kulturált eltöltésére. – Szívesen visszatérni a már látogatott helyekre, élményekre emlékezni, újdonságokat felfedezni, ezekről beszámolni.	– Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor. – Igényesség a ruházatban. – Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. – Nemek közötti kapcsolat. – Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. – Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). – Megbízások vállalása és teljesítése. – Példaképek keresése környezetében, ismert hősök között stb. – A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. – Az étel kiválasztása és elfogyasztása. – Közintézmények főfogalmának kialakítása. – Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, repülőtér. *Tevékenységek* Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. *Helyzetgyakorlatok:* (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízórai, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. *Szituációs játék:* (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözékünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése.	

	Szerepjáték: (vendégségben, vendégfogadáskor). A kialakult jó szokások további erősítése. A másik nemmel szembeni *viselkedésmódok* összegyűjtése és megbeszélése. Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése. Leesett, ottfelejtett tárgyak megőrzése, elrakása. A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat. Nyilvános helyen kulturált étkezés. Viselkedés és étkezés feltűnés nélkül (cukrászdában, gyorsétteremben). Közös megbeszélés alapján feladatvállalás, a végzett munkáról beszámolás, a bírálat meghallgatása, a kritika elfogadása. Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése. Rövid történetek meghallgatása, filmrészletek megtekintése, és a látottak alapján állásfoglalás, indokolás, vitatkozás. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb. Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények meglátogatása. Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése. Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézéssel, szórakozással kapcsolatos intézményekről ismeretek összegzése, rendezése, eszközei, tárgyai megnevezése (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.). Az adott intézményekben zajló tevékenységek megismerése; azok funkcióiról összefüggő beszámolás, élmények elmondása (utaztam repülővel, láttam	

	tűzoltóautót, voltunk színházban, fájt a fogam).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeretet, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, ambulancia, riadó, gyorssegély, sziréna, fogászat, szemészet, laboratórium, vizsgálat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és a személyes teendők**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri az egészséges életmód jellemzőit, kerüli a káros hatásokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni. – Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). – Nagy biztonsággal tájékozódni saját testén vagy maketten. – Érteni a testtel kapcsolatos fogalmakat. – Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. – A kapott utasításokat betartani a gyógyulás érdekében. – A ruházatot szezonálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. – Saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit felsorolni. – Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni.	*Ismeretek* *Testünk* – Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkcióik. – Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). – Tisztálkodás. Testápolás. – A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai. – Az ismertebb betegségek és jellemző tüneteik. A gyógyulás módja. – Kórházi tartózkodás fontossága. Néhány kezelési mód és kellékeik. – Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. – Fiú – lány eltérő fejlődése. *Öltözködés* – Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. – Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző	*Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás agyagból, grafika, festmény, jelmezkészítés. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők, háztartási munkák, étkezés. *Környezetismeret:* emberi test, orvosi vizsgálat.

– Saját ízlés kialakulása, öltözködési stílusát ennek alapján alakítani. – Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. – Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján. – Ismerni a menük sorrendiségét. – Egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – Érteni, és megfogalmazni az ok-okozati összefüggéseket.	szempontok szerint. – Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. Öltöztetés, vetkőztetés. – Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. – A szekrények rendje. *Étkezés* – Konzervek, mirelitek, megismerésük, felhasználásuk. (Gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolásuk, felhasználásuk). – Egészséges táplálkozás. – Hagyományos és ünnepi ételek. – Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése. – Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. – Az egészséges táplálkozás alapelvei. – A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. *Tevékenységek* Tanári segítséggel a tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket. A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyszót önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja. Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket. Fertőző betegségek megnevezése, tüneteik felsorolása. A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Fiú és lány testápolásának,	

	tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag stb.). Képek segítségével az évszaknak megfelelő ruházat csoportosítása. Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat. Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez. Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Önálló öltözés, vetkőzés. Ruhadarabok szempontok szerinti különválasztása: divatos, régimódi; színek; anyag szerinti; fiú-, lányruhák; felsőruházat, alsóruházat. Saját ízlés szerinti válogatás újságokból, divatlapokból. Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Közértben a többi áruféleség megfigyelése mellett alaposabb tájékozódás a mirelitáruk és a konzervek pultjánál. Segítséggel a tanuló megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket. Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat és bemutatót néz meg. Beszámol ismereteiről, emlékezetből és eseményképek segítségével. Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Mennyiségi és minőségi különbségeket az étkezésnél megállapít.	

	Tankonyhán ünnepekre szendvicseket, salátákat, turmixokat készít. Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket. Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet. Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan eszerint állítja össze. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test-*testrész, ízület, bedagadás*, fájdalom, láz, betegség*, kezelés,* orvosság, *kenőcs*, *recept*, gyógyítás*, türelem*, testhelyzet*, testtájak,* különböző nemű, *nemi jellegzetességek,* divatos*, ósdi*, *régimódi,* fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (*kollekció*), divatbemutató, jelmez, álarc, *hagyományos*, ízléses-ízléstelen.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló tájékozódik függőleges és vízszintes, jobb és bal irányban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Megbízható részvétel a közlekedésben.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Mondatait melléknevek, viszonyszók használatával bővíteni. – Illedelmesen kérdezni. Segítséget kérni, ha szükséges. – Verbális és mozgásemlékezetét egyre tartósabbá tenni. – Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. – Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. – Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt	*Ismeretek* *Iskola* – Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése funkciójuk megfigyelése. – A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. – Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. – A tanterem makettjének elkészítése. – Alaprajz készítése az	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák: lakás, házimunkák. *Társadalmi ismeretek:* közlekedésre neveléstérkép-használat.

közölni. – Megkezdett munkáját befejezni. – Saját élményeit mondatokban megfogalmazni. – Épületeket megfigyelni, saját véleményt megfogalmazni az épületekről. – Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között. – Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. – Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. – Élményeit rajzokkal feldolgozni.	iskoláról, tájékozódás az alaprajzon. – Környező utcák nevezetességeinek megismerése. *Lakás* – Lakóházak típusai. – Jellemző jegyek megfigyelése. – A lakás helyiségei. – Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítséggel. – A lakás megóvása, gondozása, díszítése, lakóházak típusok szerinti csoportosítása. – Egyéb épületek a környéken. *Utca, közlekedés* – Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. – Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata. – Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. – Járművek, színterek csoportosítása. – A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. – Felkészülés az önálló közlekedésre. *Tevékenységek* Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése. Alaprajz készítése tanári segítséggel, színekkel differenciáltan az osztályok helyének megjelölése. Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése. A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetésszerű használata.	

	Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése. Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása. A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat- és autóbusz-közlekedés jellemzőivel. A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel. Tágabb környezetről térkép készítése, azon tájékozódás. A metróállomások, autóbusz és a vasúti közlekedés jellemzőinek összegyűjtése. Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről új ismeretek szerzése. A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. A tanuló differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát. Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismétlése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan. Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hajóállomás, jegypénztár, kapitány, *tömeg*, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, nemzetközi, helyi, *hangár, remíz, karbantartás*, önállóan, *körültekintően, makett, tervrajz,* alaprajz, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli az idő múlását.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő múlásának érzékelése méréssel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felsorolni automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. – Kapcsolatot találni helyzetek, történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. – Kiválogatni a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket. – Tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között. – Az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat, kötve a dátumokhoz. – Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. – Eligazodni az idő fogalmai között. – Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. – Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – Ismerni az elmúlással kapcsolatos történéseket.	*Ismeretek* – Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. – Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. – Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása. – Filmeken látott események időbeli elhelyezése (díszletek, jelmezek megbeszélése: régen milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma stb.). – Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. – Napok, hetek, hónapok, évszakok. – Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). – Szünet – nyaralás. – Éjszaka, nappal. – Az óra, perc fogalmának megismerése. – Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata.	*Számolás-mérés:* tájékozódás: időmérés, naptárbeosztás. *Ábrázolás-alakítás:* évszakokkal kapcsolatos alkotások. *Ének-zene:* az idő múlásával, az elmúlással kapcsolatos dalok.

		– Az életút. Az élet végessége. – Fiatal, öreg. Születés, halál-fogalom említése. *Tevékenység* Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése. A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük(születésnap, ünnepek). Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése. Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetések levonása. Filmekből látott jövőmotívumok feldolgozása tanári segítséggel. A valóság és a mese elemeinek szétválasztása, a sci-fit tartalmazó képek, történetek megismerése, a félelem legyőzése. Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonyszavak és időfogalmak használatával. Hagyományos és digitális órákon az idő leolvasása. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés. Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs. Dátum (termékeken gyártási idő és szavatosság). Az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észreveszi a természet szépségeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tápláléklánc alapjainak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. – Analógiákat találni a régi és az új ismeretek között. – Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. – Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. – Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. – Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. – Igekötős igéket használni. – Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. – Gondolatait érthető mondatokkal kifejezni. – Hosszan figyelni egy-egy dologra. – Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel azokat könyvekből, filmen. – Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. – Számoljon be a kedvenc háziállatról.	*Ismeretek* Az élő környezet. *Növények* – A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). – A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. – A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. – Gabonafélék megismertetése, felhasználása. – Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. – Szobanövények ápolása. – Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. – Földünkön élő változatos növényvilág. – A növények létfontosságú tulajdonságai (oxigéntermelés). *Állatok* – Háziállatok fogalmának bővítése. – Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). – A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna. – Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. – Hobbiállatok.	*Ének-zene:* növényekkel, állatokkal kapcsolatos dalok, zeneművek. *Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások különböző technikákkal.

	– Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. – Más földrészek állatai. – Mesék, dalok, versek az állatokról. *Tevékenységek* Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít. A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy üzemlátogatás során megfigyeli. Filmről, képről az élelmiszerek gyártási és felhasználási módjait is megismeri. Távoli földrészek növényvilága, képek, filmek megtekintése a témában. Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Állatkerti séta vagy kirándulás alkalmával közelről ismerkedik az állatokkal. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, tápláléklánc). Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből	

	szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alkalmazkodik a társadalmi, közösségi környezet elvárásaihoz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyre több áruféleséget megnevezni, főfogalom alá rendezni önállóan is. – Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. – Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. – Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. – A látottakat önállóan, emlékezete alapján rendszerezni. – Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. – A tanultakat készség szintjén, a gyakorlatban alkalmazni. – Türelemmel, érdeklődéssel és megfelelő magatartással részt venni a látogatásokon. – Szókincse, mondatai tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. – Saját véleményt kialakítani a foglalkozásokról (jó, rossz,	*Ismeretek* *Üzletek, vásárlás* – Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. – Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. – Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. – Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. – Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. – Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. – Megfelel-e az áru minősége? (Csere). – A pénz értéke. *Foglalkozások* – Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. – Szolgáltatások egymáshoz	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák. Vásárlás, fogyasztóvédelem. *Társadalmi ismeretek:* felkészülés a felnőtt létre: pályaválasztás, foglalkozások.

nehéz, könnyű). – Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni. – Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. – Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnevét). – Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	rendelése, irányítással. – További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Szülők, testvérek munkája, foglalkozása. – TV-rádió-szerelő, varrónő, ács, villanyszerelő, hangszerjavító, cipész. – Minden munkában van szépség és hasznosság. – Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. – Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. *Tevékenységek* Hasonlóságok és különbözőségek sorolása a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között. Üzletek, áruféleségek rendszerezése, csoportosítása, minőségi kifogás megfogalmazása. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász. Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása. Mesealakok foglalkozásának felismerése. Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által.	

	A költekezés megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése. Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit, megfigyeli munkájukat és eszközeiket, kipróbálja, megtapasztalja a mozdulatokat. Kér, kérdez, megnevezi a látottakat. Képeken egyezteti, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat. Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Édesanyja külső tulajdonságait segítséggel megfigyeli, megnevezi. (Születésnap, névnap számontartása, felköszöntés). Érzelmeit kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Mások ünnepét elfogadni, tiszteletben tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. – Önálló feladattal készülni az ünnepre. – Himnusz hallgatása alatt vigyázzban állni. – Verseket, dalokat örömmel	*Ismeretek* – Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. – Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. – Nemzeti ünnep. Augusztus 20 (Szent István). Március 15.	*Ének-zene:* ünnepi műsor. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék, dekoráció az ünnepre.

bemutatni az iskolában és otthon. – Örülni társai sikereinek. – Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. – Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepségek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. – Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmait gazdagítani. – Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	(Petőfi Sándor). – Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. – Társak jeles ünnepeinek számontartása. – Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. – Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. *Tevékenységek* Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítséggel. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan. Versenyekre, vetélkedőkre készül. Nemzeti nagyjaink és az eseményekhez kapcsolódó történeteket ismer meg. Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről, helyzetből hallgatja, nézi. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat. Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.	*Életvitel és gyakorlat:* anyagok alakítása: ajándék készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Nemzet*, család, *hazaszeretet*, ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, *megváltó,* ünnepélyesség, *ajándék,* költő, *költemény*, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep, *egyház*, *társadalom,* nemzet, történet, király, papság, kép, *jelkép,* korona, szent, *vallások*, *templom*, szeretet, gyűlölet, hangulat.	

A fejlesztés várt	A tanuló képes

eredményei a két évfolyamos ciklus végén	– kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan irányítani. – bővítménnyel mondatot alkotni. – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni. – felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra. – a hangulati elemeket megjeleníteni beszédében. – felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat. – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit. – egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben. – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes – segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – az elmúlással kapcsolatos történéseket megérteni. – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni. – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján. – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában. – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben. – legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím). – a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a közösségi helyzetekben az alkalomhoz illő viselkedés gyakorlásával, tudatosításával, a jó – rossz, pozitív – negatív példák megnevezésével, szituációs játékokon, meséken keresztül, a viselkedés megítélésében az igazságosság és mértékletesség gyakorlásával, és az adott szituációnak megfelelő viselkedési szabályok alkalmazásával és megnevezésével segíti.

Megalapozza a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a közösség hagyományainak megismertetésével, jeles képviselőinek megnevezésével és azok tiszteletére neveléssel. Elősegíti népi hagyományok, szokások, a hozzájuk kötődő tevékenységek gyakorlását, a nemzeti ünnepek, jelképek megismerését, megnevezését, jelentőségük felismerését, a magyar nemzeti kultúra megkülönböztetését más népek kultúrájától és szokásaitól.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést segíti az önállóság és önérvényesítés igényének kialakítása, a társas érintkezés alapvető szabályainak megismerése (szituációs játékokon keresztül), a különböző lehetőségek közül, a tanuló igényének megfelelő választás gyakorlása, a megalapozott döntésekre nevelés, a segítség megfelelő stílusú kérésének és elfogadásának megválasztása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul az önkifejezés erősítésével, különböző kommunikációs technikákkal az igények kifejezésében (véleményalkotás tanulása), az érzelmeken uralkodás lehetőségének és képességének megismertetésével, a szociális kapcsolatok megfelelő formáinak gyakorlásával, a közösség értékeinek megismerésével, elfogadásával.

A családi életre nevelést a társas kapcsolatok kialakítása, kezdeményezése, szituációs játékokkal a családban betöltött szerepek gyakorlása, a családi ünnepek és események, jelentős évfordulók, rokoni kapcsolatok megismerése, megnevezése, ünnepi készülődések tervezése, a meghívások, köszöntők, gratulációk gyakorlása támogatja.

A tantárgy tanítása a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges életmód (táplálkozás, sport, személyes higiéné) alapvető szabályainak/jellemzőinek megismertetése ismeretterjesztő médiumok (könyvek, cd-k) segítségével, az ismeretek megnevezésével a testi és lelki egészség, helyes és helytelen szokások köréből és a test és lélek érzéseinek adekvát kifejezésekkel és fogalmakkal történő megfogalmazásával vesz részt.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kompetenciaterület fejlesztését szituációs játékokon keresztül a segítségnyújtás szükségességének és módjainak felismertetése és gyakoroltatása, a közösség tagjainak kommunikációs jelzéseire figyelés, megfelelő formájú kapcsolattartás és a közösségi munkában feladatok vállalása erősíti.

A fenntarthatóság és környezettudatosság céljait a környezetet megóvó magatartásra és tevékenységre neveléssel, a környezetvédő tevékenységek felismerésével, megnevezésével (pl.: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság) segít elérni.

A pályaorientáció alakítása a munka világának megismerésével – saját életlehetőségek, pályaelképzelés reális felmérésével és a társadalmi munkamegosztás területeinek és fogalmainak, valamint a szakmák tevékenységeinek rendszerezésével valósul meg.

A gazdasági és pénzügyi nevelést a tantárgy a pénz – munka összefüggéseinek megismertetésével, a családi élet, munkahely, foglalkozások témaköréből vett kommunikációs témák feldolgozásával segíti.

A tantárgy segíti az infokommunikációs eszközök megismerését, rendeltetésszerű használatát, az érdekes műsorok, programok céltudatos válogatását, a nyilvános és bizalmas információk megosztása közötti különbség felismerését. Óv a túlzott információadástól, és segíti a megszerzett ismeretek hitelességével és elfogadásával kapcsolatos kétségek felismertetését a médiatudatosságra nevelés területén.

A tantárgy támogatja a tanulás tanítását az egyénre szabott értékelési és motivációs módszerek alkalmazásával történő ösztönzéssel, és az ismeretek (tananyag) iránti érdeklődés felkeltésével, elsajátításával. Fejleszti a környezettel való kommunikációs kapcsolatban a folyamatos érdeklődést, az önellenőrzés és javítás iránti igényt.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló képességeihez és lehetőségeihez mérten fejlődik az önkifejezés minél gördülékenyebb, pontosabb megjelenítésével, a társak kommunikációs jelzéseinek figyelésével és megértésével, a kommunikációs jelzések egyre pontosabb, érthetőbb, tisztább, lehetőség szerint beszéddel kísért megjelenítésével, valamint a nonverbális jelek, gesztusok, képek, piktogramok értelmezésével és használatával.

A természettudományos és technikai kompetenciát a testi, érzékszervi élmények, érzések megfogalmazására való képesség, a társakra és jelzéseikre figyelés, a környezet veszélyeinek felismerése és azok megfogalmazása fejleszti.

A digitális kompetencia fejlesztését az IKT-eszközök közötti eligazodás, felhasználásuk módjának megértése és gyakorlása, a szabadidő hasznos és szórakoztató eltöltésének módszerei, a választás szempontjainak megismerése, gyakorlása segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tantárgy keretében megvalósul a közösség tagjaival történő együttműködés és kooperációs készség gyakorlása, a szociális beilleszkedéshez szükséges készségek, képességek fejlesztése, felkészítés a szakiskolai közösségbe történő beilleszkedésre, a felnőtt lét szerepeire és a konfliktushelyzetek megoldásához szükséges technikák elsajátítására és gyakorlására.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlődését segíti a célok kitűzése, megfogalmazása, a lehetőségekhez képest önálló tevékenységek igényének felismerése, a kitűzött célok elérése érdekében lényeges kapcsolatfelvétel gyakorlása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület megerősödik a versek, mesék mozdulatokkal kísérésével, életszerű szituációk eljátszásával, a tiszta, választékos beszédre törekvéssel.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése az önálló kérdezés, felvilágosítás-kérés gyakorlásával, valamint a közös munkában történő együttműködéssel, a feladattartás és kitartás gyakorlásával valósul meg.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	A tanuló megnevezései egyre pontosabbak, szókincsét aktivizálja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Hangerőt szabályozni, suttogni, súgni. – Szókincs bővítése és pontosítása. – Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben. – Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. – Analóg mondatokat alkotni. – Önmagát és környezetét reálisan értékelni. – Törekvés érthető, összefüggő beszédre.	*Ismeretek* – Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. – A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés. *Hangtan:* – Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok). – Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú. *Szótan:* – Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok). – Határozószó (viszonyszavak). – Melléknevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Olvasás-írás:* betűtanítás, ábécébe rendezés.

	jellemzése, a felsőfok gyakorlása. *Igeragozás:* – Egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok. – Igeidők: jelen-, múlt- és jövő idő. A „fog” ige használata. *Mondattan:* – Kijelentő mondat, kérdő mondatok. – Bővített és összetett mondatok. – Állító és tagadó mondatok. – A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezésmódjuk. *Tevékenységek* Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek (emberek neve, városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy vagy személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása	

	kérdővé, válasz a kérdésre. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és magnetofonról hallgatott beszédmódok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hanghordozás, kiabálás, suttogás, súgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 80 óra**
Előzetes tudás	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Törekvés a kulturált, ápolt megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. – Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – Megítélni a látott helyzetek motivációját. – A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. – Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	*Ismeretek* Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. – Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) – Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) – Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. – Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). – Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. – Gesztikulálás. – Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). – Érintés: az érintés árnyalatai	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendégség. *Társadalmi ismeretek:* felkészülés a felnőtt életre: jó és rossz elkülönítése.

	(kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.). – Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. – Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. – Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. – Kézfogás. Puszi. – Bemutatkozás – bemutatás. – Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). – Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. – Vendégségben. – Vendéghívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. – Ajándék átadás és átvétel. – Ajándék kiválasztásának szempontjai. – Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. – Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás. *Tevékenységek* Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben. A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő	

	felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszéddal).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 54 óra**
Előzetes tudás	A helyes – helytelen elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tárgyalt eseteket megérteni. – A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. – Észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást. – Személyes véleményt alkotni. – Őszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. – Gondjait megosztani. – Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani.	*Ismeretek* Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. – Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?). – Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). – Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). – Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. – Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. – Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése. – Ismerkedés: bizalom,	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendéglátás, orvosi vizsgálat. *Társadalmi ismeretek:* állampolgári ismeretek, hivatalos dokumentumok használata.

	bizalmatlanság. – Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) – Személyes adatok és iratok kezelésének módja. – Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? – Segítségkérés – személyi segítő. *Tevékenységek* Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. (Ismert sorozatokból részletek, a Kockásfülű nyúl című rajzfilm epizódjai, Frakk-filmek, Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irigység, füllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Társas kapcsolatok**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékokban jellemző tulajdonságokat megjelenít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. – Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. – Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai).	*Ismeretek* Kapcsolatok az osztályközösségben: – Barát – haragos. – Felnőtt – tanuló. – Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel: – Tanárok, irodai dolgozók (ebédbefizetés, könyvtárhasználat, üzenet átadása). – Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). A nemek közötti kapcsolat: – A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. – Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: – Arcmimika differenciált észlelése. – Lelkiállapot kitalálása arckifejezésből, az esetleges okok feltárása. – Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézjellel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. – Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. – Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). – Különböző társasági körök. – Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. – A telefonálás illemszabályai.	*Társadalmi ismeretek:* önismeret, társas kapcsolatok. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok értelmezése. *Környezetismeret:* az emberi test; egészségvédelem.

		– Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). – Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözék (sporthoz, ünnepre stb.). *Tevékenységek* A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvételek alapján. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Elfogadható és nem megengedhető tényezők elemzése egy kapcsolatban. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Médiaismeret**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Helyes, helytelen elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek– tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kísérni. – Helyesen viselkedni a könyvtárban. – A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. – Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! – Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. – Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. – Törekedni az önkorlátozásra.	*Ismeretek* – Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. – Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). – Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). – Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. – Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. – Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. – Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). – A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). – Véleményalkotás, vitakészség alakítása. *Tevékenység* Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek,	*Információs eszközök használata:* DVD, CD lejátszása, célzott internethasználat. *Olvasás-írás*: értő olvasás. *Társadalomismeret:* tanulmányi séta, intézménylátogatások.

	családi hírek. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.). Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, kritika megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra). – mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán beszédében. – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni. – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult. – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani. – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni. – önmagát és környezetét reálisan értékelni. – önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni. – személyes véleményalkotásra. – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit. – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni. – őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel. – az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést. A testbeszéd információközlő értékét ismeri, képes válaszreakciókra, érzelmein uralkodik. A tanuló képes – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben. – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök használatakor, és az életkori kötöttségeket figyelembe venni műsorválasztás során. – a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni. – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát. – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

OLVASÁS – ÍRÁS
1–8. évfolyam

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igénnyé az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidő-eltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

1–2. évfolyam

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a megfelelő pozitív hozzáállás kialakításával, a türelem magalapozásával, a feladatok végrehajtásával, a társak próbálkozásainak kivárásával és az alkalmazkodóképességgel.

A tanulás tanítását segíti az írásos, képes információk megszerzése iránti igény kialakulása és a tanulás iránti érdeklődés.

A tantárgy az anyanyelvi kommunikáció területét a képek, tárgyak megnevezésével, azonosításával, az alapvető téri relációkban a formák, alakzatok érzékszervekkel történő azonosításával, megnevezésével, az írás megtanulását a tájékozódás segítésével, megfelelő

grafomotoros képességek, megfelelő íróeszköz-használat kialakításával és fejlesztésével, a megfelelő nyomaték alkalmazásával és a papírhatárok betartásával támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését elősegíti az alapvető viselkedési normák betartása, a koncentrált figyelemhez szükséges tantermi légkör megalapozása, a csoportba való beilleszkedés és a feladathelyzet elfogadása.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése megvalósul a helyes és pontos feladatvégzés iránti igény kialakításával, a munkavégzés pontosságára törekvéssel, a feladattudat és a kitartás megalapozásával.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Beszédfejlesztés</td><td>Órakeret
20 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Szemkontaktus felvétele, tartása.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani.
– Utánzókészséget kialakítani.
– Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni.
– Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni.
– Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során.
– Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve.
– Kétütemű gyakorlat végzése utánzással.
– Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel.
– Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni.
– Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni.
– A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani.
– 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással.</td><td>Ismeretek
– Beszédtechnika fejlesztése.
– Hallásfigyelem-fejlesztés.
– Ritmusfejlesztés.
– Szókincsbővítés.
– Kommunikációs készségfejlesztés.

Tevékenységek
Légzéstechnika fejlesztése.
Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása.
Ajak- és nyelvgyakorlatok.
Artikulációs gyakorlatok.
Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása.
Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása.
Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása.
Versek, dalok szövegének értelmezése.
Köszönés, megszólítás.
Irányított közös játék társakkal.
Szerepjátékok.
Szavak ejtése, szótagolás.
Új szavak ismétlése, alkalmazása</td><td>Ének-zene: ritmizálás.

Kommunikáció: logopédiai gyakorlatok.

Játékra nevelés: szerepjáték.</td></tr>
</table>

– Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.	párbeszédben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkan, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. *(Rokon, barát, idegen.)* Munka, játék. *Kedélyállapot* kifejezésére szolgáló szavak. *Térirány*-meghatározások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Nagymozgások összerendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	*Ismeretek* – Téri relációk felismerése, létrehozása. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). – Irányjelző nyilak ismerete és használata. – Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). *Tevékenységek* Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése	*Játékra nevelés:* didaktikai játékok. *Kommunikáció:* térbeli tájékozódás, viszonyítás.

	padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elöl, hátul, *középen, oda, vissza,* alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le. *Irányhatározók:* (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, *középső, szemben, háttal.* Könnyen érzékelhető *ellentétpárok:* hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? *Kérdőszó. Tárgy, személy.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Fogáserősség és -gyengeség tudatos irányítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. – Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. – Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után.	*Ismeretek* – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. – Mozdulatok utánzása. *Tevékenységek* Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással.	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, kéz és ujj-játékok. *Ábrázolás-alakítás:* papírtépés, sodrás, gyurmázás.

	Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ujjak, *egyenes, behajlított ujj*. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, *görbe*, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, *érdes*, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű mozdulatok kitartó ismétlése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. – Kitartóan gyakorolni a	*Ismeretek* – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás. *Tevékenységek* Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két	*Önkiszolgálás:* gombolás, fűzés. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék.

nagyobb gombok begombolását, próbálkozások során a sikertelenséget elviselni.	színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.* Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Rövid verbális emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). – Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. – Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani.	*Ismeretek* – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás. *Tevékenységek* Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok. *Kommunikáció:* versek, mondókák közös és egyéni elmondása.

	Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása. Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ugyanaz, *még egyszer,* ugyanolyan, *hasonló (részben ugyanolyan),* Miért? kérdés, válasz. Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Kétujjas fogás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyain. – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. – Az instrukciókat pontosan követni. – Tudatosan alkalmazni egyenes	*Ismeretek* – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Irányított vonal húzása, átírás. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Határok betartása. – Könyv, füzet használata. *Tevékenységek* Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Ábrázolás-alakítás:* homoktáblán, gríztáblán rajzolgatás ujjal, bottal.

és görbe vonalakat. – Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni. – A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra.	tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése. Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyszerű formák: kerek, *szögletes, széles, keskeny*, rövid, hosszú, egyenes, *görbe,* kör- és *csigavonal*. Összehasonlítás: ugyanolyan, *ugyanúgy*, *ugyanarra*, *ugyanoda*. Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,… Kösd össze! *Kerüld ki*!	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat végéig az írás és olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írásos betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztésében, az írásos kommunikáció megértése iránti igény kialakításával, a beszéd vagy

más kommunikációs forma árnyaltabbá, tudatosabbá tételével, a magyar nyelv hangjai és a tanult betűformák egyeztetésével, szavakban a tanult hangok felismerésével és a képek, tárgyak, szóképek egyeztetésével.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a közös szabályjátékokban való motivált részvétel, és feladatvégzésekben a saját és mások teljesítményének értékelésében való aktív részvételre nevelés.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia megalapozását segíti a környezet iránti érdeklődés fenntartásával, a közös játékokban történő aktív kezdeményezéssel és feladatvállalással az írott vagy képes információk megismerésében, és az aktív részvétellel az önellenőrzésben, értékelésben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Hangzódifferenciálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangszintézis képességének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. – Kezdőhang alapján szavakat differenciálni. – Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni. – A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel.	*Ismeretek* – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. – Ritmusfejlesztés. *Tevékenység* Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmusos tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás. Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, szókincsbővítés. *Ének-zene:* ritmusgyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.* Magánhangzó, *mássalhangzó.* Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. *Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Egyszerűbb soralkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. – A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. – A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. – A hibás helymeghatározást javítani. – Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. – Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése.	*Ismeretek* – Lateralitás gyakorlása. – Soralkotások. – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Ismerkedés a tanterem alaprajzával. – Szógyűjtés „milyen a…?” kérdésre. *Tevékenységek* Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal.	*Játékra nevelés:* szabályjáték, társasjáték. *Számolás-mérés:* tájékozódás, térbeli viszonyok, összefüggések felismerése.

	Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, *jobb és bal oldali* szomszédok. *Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.* Sor eleje, vége, közepe, *utolsó előtti.* Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Kézdominancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. – Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	*Ismeretek* – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. *Tevékenységek* Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. „Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása.	*Ábrázolás-alakítás:* formázások különböző anyagokból, gyurmázás, daratábla, homok. Eltérő vastagságú íróeszközökkel festés, rajzolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás…). Fokozás (még feljebb, legszélén…). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Egy pontra fixálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. – Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. – Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. – Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani.	*Ismeretek* – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése. *Tevékenységek* Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok. *Életvitel és gyakorlat:* cipőfűzés, szalagkötés. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Íráselemek tanítása	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyom észlelése és követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és	*Ismeretek* – Álló, fekvő egyenes.	*Ábrázolás-alakítás:* festés, rajzolás

megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. – A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni.	– Kör-, kapu- és csészevonal. – Hurok- és horogvonalak. – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. *Tevékenységek* Ritmikus sor 3-4 elemből (l l – l l – l l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	változatos eszközökkel. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás (a, i, í, o, ó, m, l, e, v, u, ú, t, á, s, p)**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Vonalrendszer ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang)	*Ismeretek* – Hangkihallási gyakorlatok. – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Kezdőhang leválasztása. – Ismerkedés az új betűkkel. – Betű felismerése szövegben. – Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. – A mondat (analóg	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmizálás.

szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. – Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne.	mondatalkotás). *Tevékenység* Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Személyek, tárgyak meghatározása:* „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rész – egész észlelése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókártyákat tárgyakkal, tárgyképekkel.	*Ismeretek* – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analizálása.	*Kommunikáció:* kifejező versmondás.

– 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. – Versmondás értelmesen, hangsúlyozva.	– Tőmondatok olvasása. – Versek, mondókák tanulása. *Tevékenység* Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Betűformák észlelése nagymozgások és finommozgások segítségével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan, annál	*Ismeretek* – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás, alapmozgások.

hosszabb szót segítséggel írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. – Szavakat kiegészíteni igekötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. – Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás.	– Írás diktálás után. – Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. *Tevékenységek* Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal végezni. Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján.

	Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.

5–6. évfolyam

A tantárgy jelentős szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a feladattudat és a feladattartás fejlesztésében, a helyes viselkedési szabályok megerősítésében és megtartásában, a tanuló saját és mások munkájának megóvására vonatkozó törekvésének kialakulásában, megbecsülésére nevelésében, valamint türelemre és kitartásra ösztönzésében.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a magyar és az idegen nyelv közötti különbség felismerése, a téri orientációs ismeretek bővítése, a magyar népi mondókák és közmondások megismerése segíti.

A családi életre nevelést segíti a saját név felismerése, a családtagok nevének ismerete, vezetéknév és utónév azonosságainak és különbségének és ezek okainak tisztázása, valamint egyszerű köszöntő szöveg írásával felkészülés az aktuális családi ünnepekre.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést megalapozza a tanuló hivatalos személyi adatainak és azok alkalmazásának megismerése, az aláírás jelentőségének megtanítása.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlődését segíti az aktív és passzív szókincs bővítése, a tudatosabb, tartalmilag pontosabb, nyelvtanilag helyes beszéd kialakítása, az érzések, gondolatok szóban történő kifejezése, a közösségi szabályok írásos és rajzos jelzéseinek felismerése és az irodalmi művek megismerése iránti igény felkeltése.

A digitális kompetencia fejlődését segíti a tájékozódás a számítógép billentyűzetén, a tanult betűk kikeresése, írásuk gyakorlása és a leggyakoribb számítógépes jelzések megismerése.

A hatékony, önálló tanulás megvalósul az új információk és ismeretek elsajátításával, az érdeklődés fenntartásával az írásos információk megértésére.

Kulcsfogalmak/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Tagolt beszéd, motiváció a kommunikációra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása. – Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. – Beszámoló átélt eseményekről.	*Ismeretek* – Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus. – Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. – Szókincsbővítés. – Személyi adatok gyakorlása. – Mondat bővítése újabb és	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, vers, rövid szöveg kifejező előadása közönség előtt. *Mozgásnevelés:* téri tájékozódás,

– Legfontosabb adatait ismerni. – A kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani. – Mondanivalót minél pontosabban kifejteni.	újabb bővítményekkel. – Mondat befejezése, kiegészítése. *Tevékenységek* Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból. Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése. Versek, mondókák hangsúlyozása.	légzőgyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdezés és felelés, társalgás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás táblázatban. Az önállóság, megbízhatóság, feladattudat erősítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. – Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. – Téri relációkat megfogalmazni többféleképpen. – Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva.	*Ismeretek* – Téri helyzetek transzformálása síkra. – Puzzle kirakása. – Távolság becslése, ellenőrzése. – Játékos feladatok. – Helymeghatározások. – Tájékozódás 4x4-es táblázatban. *Tevékenység* Tájékozódás az iskola alaprajzán.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: térirányok, alaprajz, viszonyítás.

– Szabályokat megérteni, keresztrejtvényt önállóan kitölteni. – Függőlegesen írt feliratot felismerni, összeolvasni.	Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl… Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztrejtvény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás (ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b, z, d, j, n, h, sz, r, g, ny)**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Hibakeresés, különbségek észrevétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. – Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. – Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítséggel. – Szavak jelentésmódosulásait észlelni, és a változást megfogalmazni. – Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. – Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. – Érdeklődni a környezet iránt, önállóan tájékozódni; „felfedezések” a térképen. – Fejtörőket, rejtvényeket	*Ismeretek* – Új betű ismertetése. – Szótagok, szavak kirakása. – Hiányzó betűk, szótagok pótlása. – Két szótagú szavak írása. – Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. – Mondatvégi írásjel. – Játék a betűkkel. *Tevékenység* Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk, szótagok	*Kommunikáció:* szókincs-bővítés, szógyűjtés. *Ének-zene:* ritmizálás. hallásfejlesztés.

megoldani.	felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása. Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása). Újságban, könyvben nagybetűk keresése. Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása. Felkiáltójel, kettőspont alkalmazása, írása. Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről. Anagramma kirakása (retek, teker, keret stb.), valamennyi változat leírása emlékezetből. Keresztrejtvény, találós kérdés stb.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írnánk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Mondat meghatározása, fajtái. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Szöveg szó szerinti megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérés, kérdés megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– 3-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. – Tőmondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. – Szövegeket megtanulni, felmondani. – Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni. – Pont, kérdőjel, felkiáltójel értelmezése.	*Ismeretek* – Hangok és betűk egyeztetése. – Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. – Versek, mondókák, szövegek tanulása. – Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, óhajtó, kérdő mondat. – Eseményképek sorba	*Számolás-mérés:* összefüggések felismerése.

– Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés, reális önértékelés. – Ok-okozati viszonyokat, összefüggéseket felismerni. – A település, lakóhely ismert épületeinek feliratait elolvasni.	rendezése, magyarázása. – Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. – Feliratok olvasása az utcán. *Tevékenységek* Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása, félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol?” kérdésre, helymeghatározások – szóvégződések (helyragok).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Látási diszkrimináció, nagyságkonstancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációkészségét	*Ismeretek* – Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. – Szavak másolása.	*Ábrázolás-alakítás:* vizuális ábrázolás.

fejleszteni. – Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzéskor. – Türelmes, kitartó feladatmegoldás. – Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. – Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével.	– Írás, diktálás után. – Rövid mondatok másolása. – Puzzle kirakása. – Kezdőbetűk jelölése. – Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. *Tevékenységek* Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban. Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan. Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása. Több mondatos olvasmány váltott olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Névelő. Mondat fajtái: . ? ! alkalmazásai. Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Bővülő szókincs.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. – Feliratokat értelmezni kis segítséggel. – Az árufajták értékét összehasonlítani segítséggel. – Ételreceptből alapanyagokat,	*Ismeretek* – Rövid történet olvasása, értelmezése. – Utcai feliratok, eligazító táblák. – Információk, hirdetések. – Ételreceptek. *Tevékenység*	*Életvitel és gyakorlat:* feliratok, használati utasítások, ételreceptek olvasása, értelmezése.

mennyiségeket kiemelni rákérdezésre.	Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása. Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása. Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Termékek, események, időpontok, olcsó, drága, hozzávaló, főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes rövid mondatokat alkotni és leírni azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni. Képes egyszerű szöveget elolvasni, értelmezni. Képes utcai tájékoztató táblákat értelmezni.

7–8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az ismeretelsajátításhoz és a koncentrált figyelem fenntartásához szükséges viselkedés automatizmussá válásának segítésével, a feladattudat, feladattartás és a feladatok helyes megoldása iránti igény megerősítésével, a pontos, precíz munkavégzésre, a tanszerek és taneszközök megóvására való törekvésre neveléssel.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a magyar irodalmi művek és történelmi események megismerésével, a nemzeti ünnepek jelképeinek, jelszavainak, hőseinek tiszteletével valósul meg.

A tantárgynak fontos szerepe van az állampolgárságra és demokráciára nevelésben. A diákönkormányzat tevékenysége és szabályainak megismerése, a tanulói jogok és kötelességek elfogadása szorosan kapcsolódik a fejlesztési területhez.

A tantárgy a helyes önismeretet és énképet a társas kapcsolati kultúra erősítésével, önellenőrzéssel és hibajavítással fejleszti. A tevékenységek során a társakkal szembeni türelem, megértés erősödik.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az írásos anyagokban történő egyre biztosabb eligazodásnak, a kommunikációs technológiák és tartalmak közötti helyes választás segítésében, és a valóságos és fiktív tartalmak megkülönböztetési képességének fejlesztésében.

A tanulás tanítását támogatja az egyéni tanulási módok hatékonyságának megismerése, az olvasási technikák különböző fokú és tartalmú elsajátítása, és az értő olvasás gyakorlásának fejlesztése.

Az anyanyelvi kommunikációt segíti az érzések, kívánságok írásban történő kifejezésének gyakorlása, a helyesírás szabályainak felismerése, alkalmazása, az irodalmi művek és hétköznapi szövegek tartalmának megismerése iránti igény kialakítása.

A digitális kompetenciaterület fejlesztését a számítógép billentyűin a betűfelismerés, egyszerű szövegek írása, számítógépes játékokban az olvasási és írási képesség használata segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia az alapvető emberi jogok és kötelességek megismerésével, a személyes adatok biztos ismeretével és helyes alkalmazásával erősödik a tantárgy keretében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás (cs, gy, zs, ty, ly, x, y, w), Nagybetűk tanítása.**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tiszta artikuláció, hallási figyelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni. – Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása. – Hibakeresés rosszul kirakott szóban. – Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is. – Gyakrabban használt tulajdonneveket írni. – Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb helyeket megkeresni kevés segítséggel. – 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.	*Ismeretek* – Új betű ismertetése, kapcsolása. – Hiányzó betűk pótlása. – Szavak kirakása, másolása. – Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel. – Írás számítógépen, billentyűzet. – Tulajdonnevek írása, olvasása. – Játék a betűkkel. *Tevékenységek* Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás. Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén. Tematikus szógyűjtés az új betűkkel. Nagybetűk írása vonalközbe. Másolás, szavak írása tetszés	*Társadalmi ismeretek:* lakóhely, térképhasználat, személyi adatok, nevek. *Információs eszközök használata:* másolás, helyesírás-ellenőrző program használata.

	szerint. Betűk keresése, szavak írása billentyűzeten. Város-, személy-, utca- és intézménynevek másolása térképről, telefonkönyvből. Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék. Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. – Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni. – Verseket, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. – Kérdéseket önállóan megfogalmazni. – Az olvasott információt megérteni, tudatosan alkalmazni a felhasználás során. – Aktivitás közös feladatmegoldásban.	*Ismeretek* – Olvasmány olvasása tankönyvből. – Nehéz szavak elolvasása. – Néma olvasás. – Versek, énekek tanulása. – Mondatok olvasása, értelmezése. – Tájékoztató szöveg olvasása. – Eligazodás a gyermeklexikonban. *Tevékenység* Olvasmány folyamatos végigolvasása. Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése. Némán elolvasott kérdésre hangos válasz. Válasz alapján következtetés a kérdésre. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása.	*Ének-zene:* ritmizálás. *Életvitel és gyakorlat:* használati utasítás, ételrecept elolvasása, értelmezése.

	Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése. Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, *rím*, ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, *szavatossági idő*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. – A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. – Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. – Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján, önállóan. – A kettős betűket biztosan alkalmazni. – Kis- és nagybetűket egyeztetni. – Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. – Plakát tervezése, a fontos információk felismerése és kiemelése (nagybetűkkel). – Az olvasott információkat önállóan értelmezni,	*Ismeretek* – Betűírás füzetbe, vonalközbe. – Hosszú mássalhangzók. – Kettős betűk gyakorlása. – Üdvözlőlap írása. – Zs és sz differenciálása. – Nagybetűk írása sorközbe. – Nevek másolása naptárból. – Szó kiemelése nagybetűvel. – Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. – Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. *Tevékenységek* Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása. Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése,	*Kommunikáció:* feliratok gyűjtése séta közben, rendezvényre plakát, meghívó készítése.

alkalmazni. – A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is nagybetűvel írni.	másolása hosszabb szövegből. Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba. Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása. Kinek van névnapja… ? (dátumok alapján név keresése, másolása). Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása. Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.). Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló felismerése, írása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Képaláírások önálló olvasása, értelmezése. – A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. – Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. – Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. – Rövid híreket elmondani néhány szóban. – Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel,	*Ismeretek* – Rövid hírek, események olvasása újságból. – Hiányzó betűk pótlása szavakban. – Feladatok írásban. – Meseolvasás. – Újságolvasás. – Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. – Közkeletű idegen szavak elolvasása, értelmezése. – Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése.	*Információs eszközök használata:* szövegírás, dokumentum keresése. *Társadalmi ismeretek:* tájékozódás színterei, hírforrások.

eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. – Közkeletű idegen szavakat felismerni és helyesen kiejteni. – Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből.	*Tevékenységek* Olvasottak megbeszélése. Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végighallgatása csendben. Felidézésük ellenőrzése, videóval. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola, HBO, Corvin stb.). Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet. Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. Képes a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel feladatot megoldani. Olvasási gyakorlata spontán módon a szabadidős-tevékenységek sorába illeszkedik, képes olvasás-írás készségét információszerzésre, szórakozásra alkalmazni. Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat olvasni, írni.

SZÁMOLÁS – MÉRÉS

1–8. évfolyam

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alapműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzérméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségieket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítésével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

Az anyanyelvi kompetenciaterület fejlesztését a tantárgy ismereteihez és tevékenységeihez kapcsolódó kifejezések megismerésének megalapozásával segíti.

A tantárgy főként a matematikai kompetenciaterület fejlesztésében játszik nagy szerepet, amennyiben támogatja az elemek kiválasztásának és megadott szempontok szerinti sorba rendezésének képességét, a tárgyak tulajdonságainak megismerését, a különbségek és azonosságok felismerését és csoportosításukat, és a problémamegoldó képesség fejlesztését.
A tevékenységekkel kapcsolatos változások megfigyelése, létrehozása, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése is a matematikai kompetenciaterület fejlesztését segíti.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődéséhez járul hozzá az együttműködő részvétel a feladatok végrehajtásában, a csoportmunkában az alapvető szabályok felismerése, és törekvés azok betartására.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődését segíti a tantárgy a taneszközei, feladatai iránti kíváncsiság felkeltésével, és a számok hétköznapi életben betöltött jelentőségének felismertetésével.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</td><td>Órakeret 40 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Különbségek érzékelése.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Azonosságok (egyezőségek) érzékelése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Differenciálás 3 méret között segítséggel.

Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással.

Három szín megkülönböztetése.</td><td>Ismeretek
Tárgyak kiterjedése.
Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora.
Formai tulajdonságok.
Kerek, szögletes.
Érzékelési gyakorlatok.
Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg.

Tevékenységek
Tárgyak méretének megtapasztalása.
Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb;
nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása.
Ugyanakkora keresése, összehasonlítása.
Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban.
Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása.
Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése.
Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása.
Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.</td><td>Ének-zene:
ritmusgyakorlatok.

Játékra nevelés:
didaktikus játékok.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/</td><td colspan="3">Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak.</td></tr>
</table>

fogalmak	Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Utasítás megértése, betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.	*Ismeretek* – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. *Tevékenységek* Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.	*Kommunikáció:* tájékozódás. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Halmazok létrehozása egy szempont alapján.	
A tematikai egység	Relációs jelek ismerete és alkalmazása.	

nevelési-fejlesztési céljai		
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítséggel felismerni, jelezni.	*Ismeretek* – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. *Tevékenységek* Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.	*Játékra nevelés:* didaktikus játék, szerepjáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegyél bele! Vegyél ki! Öntsd ki mindet! *Még*, *több.* *Elég*! Válaszd ki! *Üres*, *teli.* Nagyon sok. *Legtöbb,* sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes együttműködésre. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

3–4. évfolyam

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztését a tantárgy a matematikai gondolkodáshoz szükséges fogalmak, tevékenységek megértetésével, és a szókincs bővítésével éri el.

A matematikai kompetencia fejlesztése gyakorlati megfigyeléseken keresztül az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerésével és a problémamegoldó képesség fejlesztésével, tevékenységbe ágyazott feladatvégzéssel valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését elsősorban a feladatmegosztás lehetőségének felismertetésével, a társak munkájának figyelemmel kísérésével, a helyes magatartás kialakításával, a feladatok végrehajtása közbeni kapcsolattartással és az alapvető szabályok betartatásával támogatja.

A hatékony, önálló tanulási kompetencia a kitartó, megfelelő segítséget kérni és elfogadni tudó feladattudat és feladatvégzés kialakításával fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A négy alapszín biztos ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A méret alapján történő differenciálás eredményét önállóan megfogalmazni. Az ellentét-párokat felismerni. A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során. Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése. Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni. Tárgyakat jellemezni minél több adattal. A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe építeni.	*Ismeretek* – Kicsi, nagy, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú. – Vékony, vastag, egyenlő vastagságú. – Kerek, szögletes. – Kocka, gömb. – Keskeny, széles, egyenlő szélességű. *Tevékenység* Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel. Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel. Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyain. Válogatás tárgyak között,	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

	különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. *Viszonylagosság,* ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, *mérés, méret.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis segítséggel. Az évszakok körforgását	*Ismeretek* – Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra. – Helymeghatározások. – Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. – Napszakok, napirend. – Hét napjai. – Évszakok, hónapok. – Életkor fogalma. *Tevékenységek* Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem	*Játékra nevelés:* szerepjáték. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Kommunikáció:* tájékozódás időben, térben.

megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni. Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása. Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során. Spontán beszédben a viszonyszavak helyes alkalmazása.	tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Irányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és iránymeghatározások, *fokozatok* (*távol*, *távolabb*, *legtávolabb).* Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben, hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznap, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	A semmi fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése. Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése. A tanult számjegyeket felismerése és írása. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.	*Ismeretek* – Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. – Több, kevesebb, ugyanannyi. – 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig. – Műveletek 5-ös körben. *Tevékenység* Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

	Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékezetfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. *Tevékenységek*	*Kommunikáció*: szókincsfejlesztés, szövegértés.

	Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése. Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – nagyság szerint önállóan differenciálni; – önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; – felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; – helyesen használni spontán beszédében az igeidőket, a napszakok neveit, a viszonyszavakat. Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat.

	A tanuló képes – megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; – alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; – elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; – eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); – meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi napot; – megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 5-ös körben. A tanuló képes – mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; – automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – felfedezni, jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén az alkalmazkodó képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a szabályok együttes létrehozásának megtapasztalásával járul hozzá.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg.

A matematikai kompetenciaterület fejlesztésében a tantárgy fontos szerepet játszik a tulajdonságok és az ok-okozati összefüggések felismertetésével, a problémamegoldó képesség fejlesztésével.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését a feladatok végrehajtásában az együttműködő, konstruktív részvétel és az alapvető szabályok betartására törekvés jellemzi.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a feladatvégzés közbeni próbálkozások, a lehetőségek keresése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret 20 óra**

Előzetes tudás	Tárgyak kiterjedése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. – Minta után felismerhető formákat másolni. – Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. – Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során.	*Ismeretek* – Formai tulajdonságok bővítése. – Síkidomok és mértani testek körének bővítése. – Méretek**,** arányok. *Tevékenységek* Nagy-kicsi, vékony-vastag**,** lapos-mély-magas stb. fokozatai**,** összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása. Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása. Tevékenységek logikai játék elemeivel**.** Különböző formák létrehozása.	*Ábrázolás-alakítás:* komplex alakító tevékenység, tárgyak előállítása**.**

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alap-**,** *közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest,* túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak helymeghatározása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alaprajzon segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán. A térkép lényegét, funkcióját megismerni. A naptár funkciójának, beosztásának megismerése. Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni. Különböző órákról időpontok leolvasása (mutatós, digitális). Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. A bal és jobb irány megkülönböztetése készségszinten. Élménybeszámoló helyes sorrendben 5-6 eseményről.	*Ismeretek* – Tárgyak pontos helyének meghatározása. – Tájékozódás a tanterem alaprajzán. – Ismerkedés a térképpel. – Eligazodás a naptárban. – Életkor. – Óra. – Térirányok. – Események időbeli sorrendje. *Tevékenységek* Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Megfigyelések az iskola környékének térképén, séták alkalmával látottak felidézése. Környező utcák, terek megkeresése a térképen. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek, szülők, nagyszülők életkora, képen szereplők életkorának becslése. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órakor, nevezetes időpontok beállítása az órán. Másodpercmutató megfigyelése, egy percig tartó cselekvés (kar felemelése).	*Kommunikáció*: tájékozódás térben, időben, fogalmak, szókincs.

	Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány,* *utolsó előtti, innenső* és *túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek,* közben, alatt, *1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt.* Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Számnevek és viszonyszavak helyes használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Számsor megbízható ismerete (0-10), a növelés és csökkentés folyamatának, eredményének megértése. Számjegyeket megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni. Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel. Páros és páratlan mennyiségeket felismerni. A sorszámneveket helyesen alkalmazni a spontán tevékenységek során.	*Ismeretek* – Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. – Számkörbővítés 10-ig. – Számjegyek írása. – Műveletek. – Páros és páratlan számok. – Sorszámnevek. *Tevékenységek* Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások,	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, pontos megfogalmazás.

	kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok. Műveletek írása diktálás után. Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma. Sorszámnevek jelölése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekedés, csökkenés, meg,+ plusz, -ból,– mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése.* Páros, páratlan, maradék, elölről, hátulról, középről, két *széléről.* Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, méretek, pénz**	**Órakeret 64 óra**
Előzetes tudás	Az összefüggő fogalmak tudatosulása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között. Nehezebb, könnyebb súlyt differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. A pénzérmék egymáshoz viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése. Számtani műveleteket végezni a pénzhasználat területén. A hallott meteorológiai jelentések értelmezése.	*Ismeretek* – Hosszúság mérése. – Súly mérése. – Térfogat mérése, mértékegységei. – Pénz. – Hőmérséklet. *Tevékenységek* Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta). Összeadások, kivonások hosszmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Saját súly mérése	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vásárlás, fizetés, mérések.

	személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Gramm, dekagramm, kilogramm nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése. Liter, deciliter nagyságrendjének érzékelése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzérmék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzérmék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása. Szöveges feladatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzérmék értéke, darabszám és érték viszonya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor fogalmának rögződése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során. Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal. Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása.	*Ismeretek* – Számok a mindennapi életben. – Megfigyelések az utcán. – Figyelemfejlesztő játékok. – Logikai feladatok. *Tevékenység* Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Házszámok növekedése, csökkenése, páros és páratlan oldal.	*Kommunikáció:* tájékozódás térben, időben.

	Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, árak (akciós ár, negatív szám). Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása. Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. Növekvő, csökkenő számsor folytatása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik*, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. *Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai.* *Tő- és sorszámnevek.*

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és megfogalmazni az aránytalanságokat; – felismerni lakóhelye, Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat segítséggel meghatározni; – felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között, érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; – eseményképeket (ötnél többet) sorba rendezni, beszámozni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; – megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 10-es körön belül; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket; – a sorszámneveket helyesen alkalmazni spontán tevékenysége során; – eligazodni segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában, méréseket tudatosan és pontosan végezni; – viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; – felismerni direkt összefüggéseket, logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődik; – rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát; – biztosan eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.

7–8. évfolyam

A tantárgy a fejlesztési feladatok közül fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodási képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a társak feladatvégzése és próbálkozásai közben a türelmes várakozásra neveléssel.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a kitartó együttműködéssel történő munkavégzés megerősítésével; a gazdasági és pénzügyi nevelést játékokon keresztül,

vásárlások segítségével, a pénz értékének, szerepének megismerésével; a pénz használatával kapcsolatos feladatokkal segíti a matematikai ismeretek alkalmazását.

A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljesül.

A matematikai kompetencia elsősorban a mindennapi helyzetekben előforduló egyszerű feladatok megoldásának keresése, a tanult matematikai műveletek elvégzése, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése és a problémamegoldó képesség fejlesztése terén jelentkezik.

A szociális és állampolgári kompetencia a társakat segítve, a feladatok megoldásában együttműködő részvétellel és az alapvető szabályok betartásával fejlődik, amelyhez a hatékony, önálló tanulás, az önálló információ- és ismeretszerzés kialakítása, a tanács-, segítségkérési lehetőségek elsajátítása, a feladattudat és feladattartás megerősítése társul.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Tájékozódás alaprajzon, térképen és naptárban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani. Felismerni lakóhelye térképét. Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit. Ismerni az égtájakat. Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket. Érteni az időegységek különböző nagyságrendjét. Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan.	*Ismeretek* – Tájékozódás a közvetlen környezetben. – Tájékozódás az iskola területén. – Irányok gyakorlása. – Ismerkedés a tágabb környezettel. – Földrajzi atlasz – térkép. – Égtájak. – Időmérés, az óra. – Eligazodás a naptárban. – A hét napjai. Napirend. – Életkor. *Tevékenységek* Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Tanterem alaprajzának lerajzolása. Fénykép nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése. Saját település térképének	*Társadalmi ismeretek*: tájékozódás, térképismeret. *Információs eszközök használata:* letöltött képek, térképek, légi felvételek, nagyítás, kicsinyítés.

	tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása. Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai. Térkép méretének összehasonlítása, arányok, lépték. A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Önellenőrzés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel, kevés hibával. Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket	*Ismeretek* – Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. – Számkör bővítése 20-ig. – Műveletek 20-as körben.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vásárlás.

megállapítani. Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges). Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízesátlépés nélkül). Elvégezni a négy alapműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).	– Számkör bővítése 100-ig. – Műveletek 100-as körben. – A számológép. *Tevékenységek* Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások tízesátlépéssel, több tényezős összeadások egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Tízesátlépés. Helyi érték jelentése! Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Szöveges feladatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, gyakorlás, számok, *kétjegyű szám, helyi érték, összeg, maradék, kivonás, összeadás, számológép billentyűi,* körülbelül, becslés, számjegyek, 10-es, 100-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mértékegységek, mérések, pénz**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Mérések végzése kis segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. A mennyiség állandóságának megértése. Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül	*Ismeretek* – Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. – Űrmértékek: liter, deciliter. – Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. – A pénz.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* mérések, becslés, vásárlás, fizetés.

összefüggés (könnyű és nehéz). Az árakat nagyságrendileg differenciálni. Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.	– Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. – Időmérés: naptár, óra. *Tevékenység* Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése, km-es távolságok autóstérképen és a valóságban (sebesség és távolság összefüggései). Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. 5, 10, 20 Ft-os pénzérmék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. – Szöveges feladatok. *Tevékenység* Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, részeredmények értelmezése.	*Olvasás-írás:* értő olvasás; játékszabályok, szöveges feladatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes,* i*dőtartam;* olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, *létszám*, mennyiség, méret, i*dőtartam* fogalmak megfogalmazása*, részeredmények, ellentétes műveletek* (+,–).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. Felismeri saját települése és Magyarország térképét. Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – reális terveket, elképzeléseket alakítani a jövőre vonatkozóan; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; – egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – eladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes – megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek); – felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; – keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

JÁTÉKRA NEVELÉS
1–4. évfolyam

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszközzel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédkészsége és a szókincse.

Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes lüktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzormotoros funkciókat.

Feladata:

- hang és beszéd játékos gyakorlása,
- mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,
- játéktevékenység különböző anyagokkal,
- adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- minél pontosabban figyeli meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- képzelet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,

- képzelet fejlesztése,
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátszás/,
- megfigyelések pontosítása,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédkészség fejlesztése,
- érzelmek egészséges elrendezése,
- játékokkal való adekvát bánásmód,
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosságot segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ismeretek pontosítása, bővítése,
- gondolkodás fejlesztése,
- térbeli elhelyezkedés megismertetése,
- időfogalom fejlesztése,
- szocializációs készség fejlesztése.

*Spontán játék: s*zabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtánál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

*Szabályjáték: k*ülönböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelemfejlesztés,
- fegyelmezettségre nevelés,
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- szocializáció fejlődésének segítése,
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

*Szabadban játszható játékok: m*inden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

1–2. évfolyam

A Játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási

képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van mozgásos játékok közben a finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztésében, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásában, a lelki egészség és a saját és társai testi épségének megvédése érdekében az elővigyázatosságra felkészítésben.

A családi életre nevelést játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Az anyanyelvi kommunikáció az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésével, adekvát válaszok adásával és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismerésével, fejlesztésével erősödik.

A matematikai kompetenciaterületet segíti a szabályok megismerése, betartása, egyszerű logikai sorrendek és következtetések levonása, a kognitív funkciók (érzékelés, észlelés, emlékezet stb.) fejlesztése, és a térbeli viszonyok felismerésének gyakorlása.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében részt vesz a tantárgy a közösség szabályainak megismertetésével és elfogadtatásával, a tevékenységekbe kapcsolódással, a várakozás megtapasztalásával, a kialakult sorrend elfogadásával.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tantárgy az alkotás örömének felfedezését, különböző anyagokból tárgyak létrehozását és a képzelet bevonásával helyzetek eljátszását, dramatizálását segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyakorló játék**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak megfogása, elengedése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni.	*Ismeretek* – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások,	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok. *Mozgásfejlesztés:* egyensúlygyakorlatok, labdás gyakorlatok.

Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.	egyensúlygyakorlatok. – Páros lábon ugrálás játék közben. – Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. *Tevékenységek* Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű feladatot megért a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban.	*Ismeretek* – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata.	*Olvasás-írás:* fimommotorika, szem-kéz koordináció.

Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni. Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag megnevezni.	– Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal, pl. Lego, Duplo). *Tevékenységek* Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése. Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból, pl. Lego, Duplo).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű metakommunikációs jelzések észlelése, értése és használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	*Ismeretek* – Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. – Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása.	*Kommunikáció:* szókincsfejlesztés. *Ének-zene:* mozgásos énekek.

	– Spontán bábozás. – Mese dramatizálása. *Tevékenységek* Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 *foglalkozás*, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, *tanult mesék szereplői.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Közlés megértése, követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 2-3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	*Ismeretek* A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok, szókincsbővítés. *Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése.

	játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. *Tevékenységek* Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékeltek. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Barkochba-játék játszása. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma	

	kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés társakkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	*Mozgásnevelés:* mozgásügyesítés. *Ének-zene:* ritmuskövetés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Spontán játék	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Játékeszközök használatának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenységek* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítséggel.	*Mozgásnevelés:* dobások, labdás gyakorlatok, kéziszer-gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Szabadban játszható játékok	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szabálykövetés segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba	*Ismeretek* – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. *Tevékenységek* Hintázás, mászókázás, csúszdázás	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás.

bekapcsolódni.	segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni. Képes eljátszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelem viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igénnyé válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának segítségével a_lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Az anyanyelvi kommunikációt a tantárgy az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésének, adekvát válaszok adásának fejlesztésével, mesék, versek, mondókák, közmondások értelmezésével és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismertetésével támogatja.

A matematikai kompetenciaterület a szabályok megismerésével, betartásával, logikai sorrendek és következtetések levonásával, a kognitív képességek, figyelem, emlékezet, érzékelés, észlelés, gondolkodás fejlesztésével, a térbeli viszonyok, a téri orientáció felismerésével, gyakorlásával valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a közösség szabályainak megismerése és elfogadása, a tevékenységekbe történő bekapcsolódás, együttműködés, feladatvállalás, a várakozás megtapasztalása, a kialakult sorrend elfogadása szolgálja.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia a tevékenységekben közreműködő társak bevonásával, az önálló és közös tervezés gyakorlásával, a szerepek és feladatok elosztásával és elvállalásával fejlődik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség az alkotás örömének megélése, különböző anyagokból tárgyak, alakzatok létrehozása, a fantázia bevonásával szerepek eljátszása, helyzetek dramatizálása, mesék, versek, mondókák hallgatása és előadása által fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés és türelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet	*Ismeretek* – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. *Tevékenységek* Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével.	*Kommunikáció:* foglalkozások, család, mesék. *Ének-zene:* felelgetős játékok.

eljátszani.	Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér). Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Szerep és beszéd összhangja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 6-8 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai	*Ismeretek* – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák	*Olvasás- írás:* térorientációs gyakorlatok. *Számolás, mérés:* tájékozódás, összefüggések felismerése.

játékok során.	tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. *Tevékenységek* „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegyegyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Elmélyült játék.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére. Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Csoportos mozdulatjátékok játszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játszása – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárggyal). Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok, sorversenyek. *Ének-zene:* körjátékok, párválasztók.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Érdeklődés játéktárgyak iránt, kreativitás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenység* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítséggel (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).	*Kommunikáció:* beszélgetés, egyszerű szófordulatok, szókincs.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	Balesetek elkerülése, megfelelő óvatosság.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	*Ismeretek* – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. *Tevékenységek* Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör,	*Ábrázolás, alakítás:* formázások különböző anyagokból.

	alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötél, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játszása. Hógolyózás, szánkózás segítséggel.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, *gödör, alagút*, fa, ág, kavics, kő, *fogó*, futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

TÁRSADALMI ISMERETEK
5–8. évfolyam

A tantárgy célja bővíteni a tanulók azon ismereteit, amelyek a társadalmi környezet jobb megismerését segítik elő. Feladata, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló szerezzen gyakorlati ismereteket a szűkebb és tágabb környezetben, valamint sajátítsa el a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket. Fokozódó önállósággal tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket, fejleszti a kifejezőkészséget és bővíti a szókincset.

A pedagógusok teremtsenek lehetőséget arra, hogy a tanuló elemi szinten megismerje saját és más állampolgárok jogait és kötelességeit, bővíthesse látókörét, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje, és segítséggel tudja használni a szolgáltató- és közintézményeket.

Gyakorlási lehetőséget kell adni arra, hogy a tanuló megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben, tudja a konfliktushelyzeteket egyes szituációkban felismerni, és begyakorolt konfliktuskezelési minták segítségével igyekezzen azokat megoldani.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést az iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, az iskolai példaképek bemutatásával, a segítőkészségre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.

A nemzeti azonosságtudat fejlődését, hazafias nevelést erősíti a nemzeti ünnepek iskolai rendezvényekkel történő megemlékezéseire készülődés, és aktív részvétel során az ismeretek bővülése a nemzeti jelképekről; az ünnepek legfontosabb történelmi szereplői példamutató magatartásának és az ünnepi szimbólumoknak a megismerése.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával, a közösségért végzett vállalt feladatok kivitelezésére törekvéssel kapcsolódik. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a saját és a társak belső tulajdonságainak feltérképezésére, a pozitív tulajdonságok, személyiségvonások felismerésére, megerősítésére neveléssel. A társakkal való együttműködés során segíti a közös vélemény kialakítására és a demokratikus döntések meghozatalára törekvést.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás és a toleráns viselkedés jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja.

A pályaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak, a közösségi vállalások és az egyéni célok lehetőségeinek felismertetésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet a személyes adatok és a lakóhely legfontosabb ismereteinek elsajátítása, és az ezekkel kapcsolatos szókincs bővítése segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes adatok felhasználási színtereinek megismertetésével, a legfontosabb közlekedési szokások és

szabályok betartására ösztönzéssel kapcsolódik.

Az önállóság és a feladatvállalások fejlesztése az egyéni képességek figyelembe vételével támogatja a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetenciaterületet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret 26 óra**
Előzetes tudás	A tanuló részben ismeri személyes adatait.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Saját tulajdonságok megismerése, törekvés a hibák javítására.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Személyes adatokat ismerni. – Ismerni az iskola címét, a tanárok nevét. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, segítséggel megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, saját érzelmeinek kezelése.	*Ismeretek* – Személyes adatok. – Családi munkamegosztás. Feladatom a családban. – Szülők foglalkozása, munkahelye. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon. – Segítés másokon. *Tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése, összevetése. A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség, tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő	*Ábrázolás-alakítás:* portré rajza barátról, önarckép. *Kommunikáció:* előkészület a felnőtt életre: személyes adatok, foglalkozások.

	szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, *leánykori név*, foglalkozás, munkahely, lakcím, *születési anyakönyvi kivonat,* személyi igazolvány, *személyes adatok.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 39 óra**
Előzetes tudás	Szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonságos közlekedés alapozása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló lakóhelyének megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Magyarországot és néhány szomszédos országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú	*Ismeretek* – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenység* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői.	*Ábrázolás-alakítás:* formakitöltés, színezés. *Kommunikáció*: tájékozódás térben - utca, közlekedés.

területen.	Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, *veszély*, baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét közölni. Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

7–8. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, az igazságos és segítőkész magatartás kialakításával, a társas kapcsolatokban a szociális konvenciók helyes alkalmazására neveléssel, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítésével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez kapcsolódik a nemzeti ünnepek és a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás megismertetésének megerősítésével, az érdeklődés és kötődés kialakításával a társadalmi közösségekhez. A tantárgy keretében a tanuló megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, aktívan részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Kialakul benne a magyar nemzethez való tartozás érzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, az állampolgári jogok és kötelességek legfontosabb intézményeinek megismerése, érdeklődés kialakítása a közügyek iránt, a szabálykövető magatartás fejlesztése, jogkövetés megalapozása.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és -nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását.

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása.

A felelősségvállalást másokért, az önkéntességet a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti.

A tantárgy segíti a pályaorientáció támogatását a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más „felnőtt” tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztését az aktív szókincs gazdagítása, a verbális társadalmi érintkezési formák gyakorlása, az információk befogadásának, értelmezésének segítése, az információszerzés és -adás megfelelő formáinak elsajátítása segíti.

A szociális ás állampolgári kompetenciaterület a segítségnyújtást igénylő élethelyzetek felismertetésével és a hatékony segítségadás módjainak gyakorlásával fejlődik.

A tantárgy a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztésében a feladatok önként vállalására és véghezvitelére ösztönzéssel és a tudatos döntéshozatalhoz szükséges képességek fejlesztésével kapcsolódik.

A hatékony, önálló tanulást az ismeretek elsajátítására irányuló belső igény kialakítása és az önálló információszerzés gyakorlása támogatja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Személyes adatok és bővebb családi kapcsolatok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni.	*Ismeretek* – Személyes adatok, azonosítás. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben.	*Ábrázolás-alakítás:* önarckép, portré adott személyről, rajz, festmény. *Kommunikáció:* társas

– Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése.	– Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. – Empátia. Segítés másokon. – Szeretet, szerelem érzése. Párkapcsolatok. *Tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.	kapcsolatok - alkotások a tárgyalt témákkal kapcsolatban (vers, film).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, *önértékelés*, én, *énkép*, tulajdonság, *jellemzés*, tulajdonság, viselkedés, *bírálat*, dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhely-ismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési	

	szabályok ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A saját lakóhely megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. – A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. – Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni.	*Ismeretek* – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Magyarország jellemzői. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – Helyünk Európában és a világban. – Földrajz és gazdaság összefüggése. – Gazdasági tevékenységek jelzése a térképen. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenységek* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld	*Információs eszközök használata:* képek, térképek gyűjtése, összehasonlítás. *Ábrázolás-alakítás:* festmény, rajz készítése választott tájról. *Ének-zene:* népek dalai és táncai, tájakhoz köthető népdalok.

	feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.* *Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.* Segítség, tájékoztatás kérése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Nemzeti jelképek ismerete. Néhány rege, monda ismerete a magyarság történetéből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A nemzethez tartozás érzésének erősítése. A nemzeti ünnepekhez és hagyományokhoz érzelmi és külsőségbeli csatlakozás. Az idő fogalmának kiterjesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A Himnuszt és a Szózatot ismerni, segítséggel elénekelni. – Ismerni a magyar zászlót és címert.	*Ismeretek* – Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. – Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat).	*Ábrázolás-alakítás:* ünnepi dekoráció, aktuális ábra, festmény készítése.

– Ismerni a nemzeti ünnep fogalmát, elmondani az ünnepeket. – Ismerni az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. – Az ünnepre készülni és külsőségekben is ahhoz igazodni. – Az ünnephez méltóan viselkedni. – Ismerni a hagyományokat, népszokásokat. – A híres uralkodók és magyar hősök ismerete és tisztelete.	– A közösségi együttlét alkalmai: az ünnepek. – Nemzeti – családi ünnepek. – Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. – A magyar történelem áttekintése. – A történelmi távlat érzékeltetése. Időszalag. – Attila és a hunok. – Honfoglalás (Árpád, hét vezér). – Államalapítás, István király, Mátyás király. – Települése történetéhez köthető uralkodó, hadvezér, híres ember megnevezése, tettei. – XX. század háborúi, eseményei, jelen időben meglévő nemzetközi kapcsolatok, EU. *Tevékenységek* Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.). Műsor összeállítása az ünneppel kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15. (történelmi helyszínei, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor szerepe az eseményekben), május 1., augusztus 20. Mondák olvasása Attiláról, a honfoglalásról. Film megtekintése (Honfoglalás, István, a király), a látottak megbeszélése. Szituációs játék. A koronázási jelképek megtekintése a Parlamentben.	*Ének-zene:* történelmi korok zenéje, táncai. *Kommunikáció:* ünnepi összeállítás készítése, előadása az ünnepekkel kapcsolatban.

	Kirándulás történelmi helyszínekre (Visegrád, Székesfehérvár stb.). Irodalmi művek, filmek kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl. Egri csillagok, Toldi, Regék Mátyás királyról stb.) alapján: István király jelentősége; a leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. Kapcsolat (helyi vagy) a városi nevezetességekkel, várrom, emlékpark. Háborúk, híres csaták a XX. században, országok összefogása napjainkban, EU.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, zászlódísz, kokárda, Himnusz, Szózat, szokások, hagyomány, honfoglalás, monda, vezér, király, ezer év, uralkodás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető közösségi szabályokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A családi viszonyok ismerete. – Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. – A helytelen cselekedetek elítélése. – Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. – A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. – A munkafegyelem fogalmának megértése. – Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági sorrend felállítása.	*Ismeretek* – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). – Viselkedés idegenekkel. – Társadalomra káros tevékenységek. – Törvény, szabályok betartásának fontossága. – Ok – okozat. – Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. – Tagjai vagyunk a	*Kommunikáció:* társas kapcsolatok: viselkedés kifejeződése szóban és gesztusokban. Társadalmi érintkezés: viselkedési normák eltérő helyzetben.

– Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	társadalomnak. – Munka, munkahely. – Pályaválasztás – szakiskola. – Az önálló közlekedés gyakorlása. – Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápolt külső. – A pénz szükségessége, beosztása. *Tevékenységek* Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékosság, pénzkezelés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, *családfenntartó*, munkahely, fizetés, segítség, *munkamegosztás*, *munkafegyelem*, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; *vita*, veszekedés, kibékülés, *bocsánat;* társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Ismeri a magyar történelem kiemelkedő eseményeit, ismeri és tiszteli híres uralkodóit, hőseit. Ismeri a legfontosabb ünnepeket, azok jelentőségét, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címert. Képes a Himnuszt és a Szózatot segítséggel elénekelni. Képes egyszerű élethelyzetekben helyesen cselekedni, egyszerű oksági összefüggéseket alkotni. Képes felismerni a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítik a megoldásban, érzelmeit tudja kezelni. Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszert kialakítani. Állampolgári érzései kialakulóban, elmélyülőben vannak.

ÖNKISZOLGÁLÁS

1–2. évfolyam

A tantárgy célja a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kívánatos önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kívánatos a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltözés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvés kialakításával.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az önkiszolgálás során előforduló eszközök és tevékenységek nevei, és az ezeket jelölő gesztusok, jelek elsajátításával, a szükségletek jelzési lehetőségeinek, az egyéni képességekhez illeszkedő, megfelelő verbális vagy nem verbális kommunikáció elsajátításával segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes higiénia eléréséhez megfelelő szokásrendszer kialakítása vesz részt.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Öltözködés</td><td>Órakeret
30 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Együttműködés az öltözködésnél.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Saját ruhadarabok felismerése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Együttműködés az öltözködés során.
– Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása.
– A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.</td><td>Ismeretek
– Alsó- és felsőruházat fel- és levétele.
– Ruhazárak kezelése.
– Évszaknak megfelelő öltözködés.
– Lábbelik ápolása.
– Ruhák hajtogatása.
– Fogas, vállfa használata.
Tevékenységek
Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel.
Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása.
Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata.
Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása.
Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata.
Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.</td><td>Játékra nevelés:
babaruha válogatás, rakosgatás, csoportosítás.

Kommunikáció:
szókincsbővítés.

Mozgásnevelés:
finommotorika.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, ruhazárak,</td></tr>
</table>

	ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, *vállfa,* fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Testápolás - személyi higiénia**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Felismerni, ha szükséges a kézmosás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. – A szárazra törölközés megtanulása. – WC-használat, fokozódó önállósággal.	*Ismeretek* – Mosakodás. – WC használata. – Fogápolás. – Zsebkendő használata. *Tevékenységek* Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.	*Kommunikáció:* testkép, testrészek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Étkezés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Az étkezéshez szükséges eszközök felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Betartani a kulturált étkezés szabályait.	*Ismeretek* – Étkezés kanállal, villával.	*Kommunikáció:* szókincs,

– Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. – Önállóan étkezni.	– Merőkanál használata. – Terítés. – Felelősi teendők ellátása. *Tevékenységek* Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése. Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.	szófordulatok, kifejezések. *Játékra nevelés:* babakonyha.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, *abrosz,* mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre! Kérem szépen… Köszönöm szépen...	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A szemét megfelelő helyre dobása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. – Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). – Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. – A szemetet a megfelelő helyre tenni.	*Ismeretek* – Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. – Saját tulajdon felismerése. – Polcok, szekrények használata. – Rendrakás. – Virágápolás. *Tevékenységek* Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölcsönadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás,	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* eszközök használata, helyrerakása.

	hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpolc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /*hulladékgyűjtő*/, *partvis*, lapát, *asztaltörlő*, partvis, *hulladék,* locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során. Képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes cipőjét irányítással fűzni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni. Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. Étkezése kulturált, tiszta. Képes a személyi higiéniával kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

3–8. évfolyam

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapok során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák

gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat/piktogramokat/. Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelősségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a környezet alapanyagainak, tárgyainak, eszközeinek és ezek tulajdonságainak és felhasználási lehetőségeinek megismerésével, valamint az egészség megóvására és a betegségek elkerülésére neveléssel támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület céljainak elérését a családi munkamegosztáshoz szükséges alapismeretek elsajátítása, a közösségi környezetért és egyéni érdekekben végzett munkatevékenység összehangolása segíti.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az önellátásban a képességek és lehetőségek határainak felismerésével, a célok elérése érdekében a kitartó és megtervezett tevékenység elvégzésével erősödik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődésére kihat a személyes megjelenés és a környezet esztétikumára törekvés és ennek felismerése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Érzékelés, tapintással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Az olló használatát elsajátítani.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. – Anyagok alakíthatósága. – Ismerkedés textillel. – Olló használata. – Nyírás, vágás. *Tevékenységek* Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel, homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* manipuláció természetes anyagokkal. *Ábrázolás-alakítás:* kreativitás az alapanyagok felhasználásában, tárgyak készítése.

	összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textilfajták, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni.	*Ismeretek* – A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. – Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. – Tisztítószerek tulajdonságai és használatuk. – Növénygondozás. *Tevékenységek* Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Szemétszedés, a szemétgyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Seprés, portörlés, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

	szivacs, porrongy használata). Tisztítószerek használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Saját ruha felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszeretetet kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.	*Ismeretek* – Ruhák válogatása, csoportosítása. – Ruha gondozása, tárolása. – Cipőápolás. – Személyes tisztálkodás. – Bőrápolás. *Tevékenységek* Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. A cipőápolás eszközei,	*Kommunikáció:* főfogalom alá rendelés. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

	ápolószerek, használatuk módja. Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése. Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószerek használata). Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja. Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el. Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyagok alakítása**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Papír gyűrése, simítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.	*Ismeretek* – Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). – Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. – Varrás kemény papírlemezre. *Tevékenységek* Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező),	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés, anyagismeret.

	felezőhajtás, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. Tépés, hajtás mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlés). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelésben a harmonikus, esztétikus és praktikus környezetért végzett tevékenység felelősségének tudatosításával és a takarékosság és mértékletesség igényének kialakításával játszik fontos szerepet.

A testi és lelki egészségre nevelésben különös hangsúlyt helyez a háztartásban előforduló fizikai és mentális veszélyforrások megismerésére, igény kialakítására a testi épség

megóvására, a munkatevékenységek végzéséhez szükséges fizikai és lelki képességek fejlesztésére.

A családi életre nevelésben fontos szerepet játszik a tantárgy a családi munkamegosztásban az érdeklődésnek, képességnek megfelelő tevékenységek gyakorlásával, a minél önállóbb önellátás megalapozásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kialakítása a családban és a társak között előforduló segítségadási lehetőségek megismerésére, szükséglet szerinti alkalmazására irányul.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztését segíti az életvitel során felhasznált anyagokkal és energiahordozókkal való takarékos bánásmód elsajátításával, a pazarló szokások felismerésével, valamint a környezetben található erőforrások szükséglet alapú felhasználásával.

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztését az igények és a választások megfogalmazásának kialakításával, bővítésével az önellátásban és a környezet megóvásában segíti.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése segíti a veszélyes és káros anyagok felismerését a mindennapi életben, a megfelelő és elvárható óvatosság kialakítását a vegyi anyagokkal, a háztartási és közlekedési eszközökkel; segíti a környezeti hatásokkal és jelenségekkel kapcsolatos ismeretek egészségügyi vonatkozású alapjainak megismerését.

A digitális kompetencia fejlesztését támogatja a környezetben előforduló technikai eszközök biztonságos működtetéséhez szükséges digitális ismeretek nyújtásával.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia a több elemből, tevékenységből álló műveletsor elvégzését, a háztartási munkák elosztásának és sorrendjének tervezését segíti.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Az alapanyagok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarrni, gombolyítani. A szároltést segítséggel, a szálkihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni.	*Ismeretek* – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. – Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. – Öltésformák (előöltés, szároltés, szegőöltés: pelenkaöltés). – Varrások eldolgozása.	*Mozgásnevelés:* finommotorika. *Ének-zene:* zenehallgatás.

Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni. Bonyolultabb gombvarrási technikákat gyakorolni. Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.	– Csomókötés, gombfelvarrás. – A szövés előkészítése. *Tevékenységek* Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. (Válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján). Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása. Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása. Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan szálkihúzás. Önállóan szalagkötés, segítséggel szároltés gyakorlása. Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szál, *szálirány, anyagnyúlás, előöltés, szálöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés,* szövéssel kapcsolatos eszközök.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető konyhai berendezéseket, takarítóeszközöket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni,	*Ismeretek* – Seprű, lapát használata. – Tisztító- és fertőtlenítőszerek.	*Kommunikáció:* szókincs.

irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	– Konyhai eszközök helye, rendje. – Egyszerűbb konyhai munkák. – Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. – A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. – Gyümölcs- és zöldségtisztítás. – Főzést nem igénylő ételek készítése. *Tevékenységek* Seprés, portörlés, felmosás, játékok lemosása. Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan. Tisztító- és fertőtlenítőszerek adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Étkezések előkészítése segítséggel: A kenyérkenés módjának megtanulása. A kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre. Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya). Gyümölcsturmix, pirítós, szendvics készítése. Eddigi tevékenységek gyakorlása. Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.	*Környezetismeret:* növények, állatok a táplálkozásban, egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszerek használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Öltözködés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ruhazárak önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Húzózár használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal. Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat. Önálló cipőfűzés. A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk.	*Ismeretek* – A megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhanemű kezelése. Ruhazárak használata. – Cipőfűzés – fűző megkötése. – Mosás: gépi, kézi mosás. – Teregetés, hajtogatás, vasalás. *Tevékenységek* Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom). Húzózár, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblákon). Cipőfűzés szükség szerint, cipőkötés adódó alkalmanként irányítással. Mosás megismerése, kézi, gépi mosás eszközei, azok használata. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás), vasalás (babaruhák).	*Mozgásnevelés:* finommozgások. *Társadalomismeret:* divat, viselet.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószerek, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Boltrendszer sokszínűsége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Érték és ár közötti összefüggések megértetése.	

céljai	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?).	*Ismeretek* – Vásárlás körülményei. – Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. – Vásárlás – fizetés – csomagolás. *Tevékenységek* Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése. Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.	*Kommunikáció:* vásárlás, közlekedés. *Számolás-mérés:* vásárlás, fizetés. *Olvasás-írás:* feliratok, reklámok, szórólapok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.

Tematikai egység / Fejlesztési cél	5. Anyagok alakítása	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Megfelelő kézügyesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.	*Ismeretek* – Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. – Papír, fonal, textil tárgyak	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés.

	készítése. – Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). *Tevékenységek* Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék). Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház). Textilen előrajzolt ábra kivarrása színes fonallal („terítő”, babaruha). Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése fa (léc csiszolása, festése, faragása), kő („ékszer” készítése, kavicsból állatok, tárgyak készítése festéssel, lakkozással) fém (karácsonyi díszek, „ékszer”).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során. Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. A kenyér megkenésével próbálkozik. Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerkezeteket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni. Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri. Képes segítséggel vásárolni egy tételt. Képes minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a munkatevékenységek elvégzéséhez szükséges biztonságos, türelmes és kitartó magatartás szabályainak megismerésével és alkalmazásával segíti. A környezeti tevékenységek során támogatja a segítségkérés szükségességének felismerését és a tanuló képességeihez mérten másoknak segítség nyújtását.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a jellegzetes nemzeti, nemzetiségi ételek, italok megismerésével és a nemzeti ünnepekkor dekorációs kellékek készítésével segíti.

Az egészségre ártalmas anyagok és szokások tudatos elkerülésével, a figyelem ráirányításával a kiegyensúlyozott és harmonikus életvitelre, a pihenés, a munka és a szórakozás helyes arányainak felismerésére és az igyekezet kialakításával ezek betartására a testi és lelki egészségre nevelés céljait valósítja meg.

A családi életre nevelésben törekszik a családi munkamegosztásban az érdeklődés, képesség és igény szerinti részvételre, az önellátásban minél kevesebb segítség igénybe vételére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság céljait támogatja a környezet tudatos megfigyeltetésével, a mindennapi életben előforduló helyzetekben az egészségre ártalmas hatások elkerülésével, a természet erőforrásaival való takarékosságra neveléssel.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésében a szókincsbővítésben az aktuális témákban, a tanuló kívánságainak és kifogásainak megfogalmazásában, valamint a személyes élettérrel kapcsolatos igények és kötelezettségek adekvát kommunikációjának gyakorlásában vesz részt.

A természettudományos és technikai kompetencia terület fejlesztését az önellátás és a közvetlen környezet gondozása kapcsán az egészség megóvásával, a betegségek megelőzésével és felismerésével kapcsolatos gyakorlati ismeretek nyújtásával és a közlekedésben és a háztartásban a balesetek elkerülési lehetőségeinek bemutatásával támogatja.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Textilmunkák</td><td>Órakeret
50 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Olló, tű biztonságos használata.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Tanult öltések alkalmazása.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban).

Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás.

Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint,</td><td>Ismeretek
– Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése.
– Szálkihúzás, fonás, tanult öltések.
– Láncöltés megismerése.
– Textil szegése, összevarrása kézzel.
– Gombfelvarrás, gumibehúzás.
– Kötés – horgolás – szövés.

Tevékenységek
Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben</td><td colspan="2">Ábrázolás-alakítás:
téma feldolgozása eltérő technikával; színek egymásra hatása.

Kommunikáció:
lakáskultúra, divat.</td></tr>
</table>

egyéni megsegítéssel). Körmönfonás. Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával.	alkalmazása önállóan (vágás, tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?) Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőöltés textilen. Irányítással szőnyegszövés rámán.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Az ételek helyes tárolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószerek, eszközök önálló használata.	*Ismeretek* – Szeletelés, kés használata. – Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. – Egyszerű étel készítése. – Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. – Takarítási munkák. – Nagytakarítás. *Tevékenységek* Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása. Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés. Hideg és egy meleg étel elkészítése (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) önállóan (melegítés, hűtés). Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	*Társadalmi ismeretek:* pályaválasztás, munka, munkamegosztás. *Kommunikáció:* vendéglátás, lakás rendje, tisztaság.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószerek, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, balesetmegelőzés.	

Tematikai egység/	3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Órakeret

Fejlesztési cél		40 óra
Előzetes tudás	Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. Vasalás, irányítás mellett. A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, vízhőfok, vasaló beállítása).	*Ismeretek* – Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. – Piktogramok értelmezése. *Tevékenységek* Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.	*Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Udvariassági formák vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni.	*Ismeretek* – Vásárlás. – Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez.	*Számolás-mérés:* vásárlási gyakorlat, fizetés, mérőeszközök, mérések.

Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás).	– A termékek szavatosságának ellenőrzése. – Sajt célra ruha, cipő vásárlása. – A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. *Tevékenységek* Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Döntés szempontjainak megbeszélése.	*Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejárati idő, kezelési útmutató, jótállás).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Piktogramok értelmezése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Képi emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni.	*Ismeretek* – Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. – Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. *Tevékenységek* Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.	*Olvasás-írás*: olvasás, szövegértelmezés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Anyagok alakíthatósága, tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömének átélése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságaik alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és	*Ismeretek* – Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. – Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. – Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termések. *Tevékenységek*	*Ábrázolás-alakítás:* több technika alkalmazásával tárgyak, alkotások készítése, egyéni ötletek megvalósítása.

technikákkal.	Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmasé).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni a tanult textilfajtákat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarrni; – felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; – kívánságát és kifogásait megfogalmazni; – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; – értelmezni a szavatossági idő jelölését. Tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat. A tanuló képes – tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

KÖRNYEZETISMERET

5–8. évfolyam

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelemére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő

szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízléses, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segélykérés technikáit elsajátíttatni.

5–6. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését. Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.

A tantárgy tanítása a szociális és állampolgári kompetencia alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése során a tanuló megismeri a természet nagy csoportjait, felismeri a környezeti tényezőknek az élő természetre gyakorolt hatásait, képessé válik egyszerű folyamatok megnevezésére. Mindez megerősíti a környezeti ártalmakkal szembeni érzékenységét, elősegíti a természeti környezettel való harmonikus együttélését.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Testrészek megnevezése, megmutatása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A testrészek nevét, funkcióját ismerni. – Ismerni a belső szervek (szív, tüdő, máj, vese) működését.	*Ismeretek* – Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk. – Meglévő ismeretek	*Kommunikáció:* szókincs. *Mozgásnevelés:*

– Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai). – Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését. – Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.	rendszerezése. – Az érzékszervek funkciója, védelmük. – Ismerkedés a segédeszközökkel. – Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. – Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. – Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. – Gyógyszer elfogadása. *Tevékenységek* Tükörképen ismerkedés a saját testtel. Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése. *A birtokos ragok használatának gyakorlása.* Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötősdi). Képösszerakás, csoportosítás, makettek összerakása, szervek felismerése, megnevezése, funkciója. Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz! Fül: zajártalom kerülése. A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata. Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszertárban. Betegségek megelőzése. Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása. Diéta előírásai különböző betegségek esetében: gyomorrontás, influenza, cukorbetegség, ételérzékenység, ekcéma, allergia. Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel. Maketten, képen a szerveket megfigyelni (elhelyezkedés, alak,	testkép, nagymozgások. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.

	szín, funkció).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása, fáj, *hányinger*, köptető, gyógyszer, borogatás, láz, *diéta*, gyomorrontás, *fertőző*, *fertőzés*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A jó közérzet feltételeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. – A rendszeres testedzést bevezetni. – A vitaminok szerepét megismerni. – A napozószerek, bőrvédő- és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. – A tanuló tudja panaszait tömören, lényegre törően megfogalmazni. – Az orvos utasításait, tanácsait követni. – A játék, munka és a közlekedés során kívánatos magatartást tudatosítani. – Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. – Telefonálás, segítségkérés. – Önfegyelem gyakorlása.	*Ismeretek* – Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. – A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. – A vitaminforrások megismerése. – Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). – Az iskolások orvosi vizsgálata. – Egészség – betegségek. – Orvosi rendelő, háziorvos. – Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. – Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. – A mentőláda tartalma. – A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. *Tevékenységek* Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás).	*Kommunikáció:* szókincs, kifejezőkészség. *Társadalmi ismeretek:* telefonálás, segítségkérés.

		Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége. A tavaszi és nyári napozás szabályai, rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószerek. Védekezés kullancscsípés ellen. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözék, panasz részletes elmondása). Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása. A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának megismerése (kötszer, fertőtlenítő). Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerei (száraz, zsíros). Orvosi vizsgálattal, gyógyszerezéssel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitátása [miért?] *hallgató*, gyógyszer, védőoltás, *steril*, géz, *vérvétel*, *vizeletvizsgálat*, *lelet*, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, *röntgen*, foghúzás). Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Élő természet – élőlények és környezetük	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Élő – élettelen biztos elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. – A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni.	*Ismeretek* – Az élő természet nagy csoportjai: *növény, állat,* tulajdonságai, életmódja, haszna. – Időjárás hatása a növényekre, állatokra. – A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). *Tevékenységek* A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések. Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.	*Kommunikáció:* szókincs, irodalmi alkotások a témával kapcsolatban. *Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás különböző technikákkal.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, *életfeltétel,* gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; *szaporítás,* születés, növekedés, *elmúlás*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A víz és a levegő nélkülözhetetlen az élethez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– A halmazállapotokat felismerni és megnevezni. – Településén található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. – Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát).	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Az élet alapvető feltételei. – Levegő, víz, napfény összetevői, ártalmai. – A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). – A víz halmazállapotai. *Tevékenységek* Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek. Élmények, képek a magas vízállású Dunáról, helyi folyókról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése). Kísérletek a víz halmazállapotával kapcsolatban. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése.	*Társadalmi ismeretek:* tájékozódás a föld felszíni formáiról, vizeiről. *Életvitel és gyakorlat:* közvetlen környezet tisztántartása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, levegő, *láthatatlan*, gőz, csapadék, pára, köd, dér, *zúzmara*, *harmat,* árvíz, híd, gát, *menekülés*, *életveszély,* mentés, térkép, földgömb, *atlasz*.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; – érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; – teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni, panaszait megfogalmazni; – testét ápolni, öltözékét rendezetten, tisztán tartani, gondozni; – őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; – főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében.

	– a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni, rendszerezni; – felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, éltető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait; – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); – halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.

7–8. évfolyam

A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén, a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel, az állat- és növényvilág nyugalmának megőrzése érdekében, és a felelős viselkedés kialakításában a közösségi környezetben.

A nemzeti azonosságtudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és a tanuló értelmi képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.

A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.

A tantárgy a természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését támogatja, tudatosítva a környezet védelmének és megóvásának fontosságát. A tanulók megismerik a gyógy- és fűszernövények szerepét és használatukat, felismerik az összefüggéseket az időjárási viszonyok és a természet átalakulása között, és az emberi tevékenységek környezetre gyakorolt hatását.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Az orvosi vizsgálattól való félelem nem megalapozott, leküzdhető.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. – Érzések, tapasztalatok	*Ismeretek* – Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk,	*Kommunikáció:* szókincs, élmények, tapasztalatok

megfogalmazása. – Jó helyzetfelismerési képesség kialakulása, kívánságok megfogalmazása. – Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban. – Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére.	védelmük. – Segédeszközök védelme és fontossága. – Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. – Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. – Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása. – Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. *Tevékenységek* Testrészek megnevezése, megmutatása. Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése. Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása. Lázmérés, vérnyomásmérés. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia. Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.	megfogalmazása. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Serdülőkori változások elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Az egészséges életmód fontosságának ismerete. – Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. – Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. – Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. – Szükséges esetekben használni a telefont. – Néhány fontos telefonszámot ismerni. – Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. – A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások pontos betartása.	*Ismeretek* – A test tisztán tartása. – A serdülőkor jellemzői. – A test edzése. – Ideális testsúly. – Helyes, helytelen táplálkozás. – Kerülendő élelmiszerek és üdítők. – Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a nemi úton terjedő betegségek). – Iskolai, háztartási és utcai balesetek. – Balesetek megelőzésének lehetőségei. – Baleset estén felnőtt értesítése, mentő hívása. – A mentők munkája. – A mentőláda szerepe. – Az orvosi vizsgálathoz szükséges dokumentáció. – A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept). – Szexualitással kapcsolatos ismeretek. – A súlyfelesleg káros hatásai. *Tevékenységek* Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). Beszélgetés, saját élmények a káros szokásokkal kapcsolatban. A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése. Eseményképek, filmek elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkben.	*Kommunikáció:* szövegértés. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, egészséges táplálkozás. *Testnevelés:* rendszeres testmozgás, edzettség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Súlyfelesleg, önfegyelem, körültekintő,* nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet,	

	beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, *serdülés, nemi jellemzők*, súlyfelesleg, *önfegyelem*. Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, *TB-kártya*, telefonszám.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. – Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. – Felismerni a fűszereket illatukról, tájékozódni élettani hatásukról, használatukról. – Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb.	*Ismeretek* – Növények, állatok, emberek. – Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). – A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors stb.). – A föld tájainak növényei, állatai (sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő). – Az ember szerepe az élő természet megóvásában. – Tájvédelmi terület megtekintése. – A védett növények és állatok fogalmának megismerése. *Tevékenységek* Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a	*Kommunikáció:* szókincs, kapcsolódó irodalmi alkotások. *Életvitel és gyakorlat:* fűszerek, gyógynövények a táplálkozásban, vásárlás.

	növény- és állatvilág között). Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Táplálékl*ánc, kamilla, hársfa, *bodza,* tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé; bőrszín, arcberendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Időjárással kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alkalmazni a tanult ismereteket. – Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. – A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. – Törekedni a tiszta környezet megtartására. – Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb színeket és jelzéseket. – Saját megfigyeléseiről beszámolni. – Kísérletek végzésében aktívan részt venni. – A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Csapadékfajták megfigyelése. – A víz körforgása. – A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). – Felszíni formák (hegy, síkság). – Összefüggés a felszíni és időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között. – Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. – Víz, levegő, talaj védelme. *Tevékenységek* Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása. Terepasztalon felszíni formák	*Társadalmi ismeretek:* Föld országai, természeti kincsek. *Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás.

	kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kisérése, következtetések levonása. Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Híd, térkép, földgömb, *atlasz*, jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, *környezeti ártalom*, *környezetvédelem,* tűzhányó, *vulkán*, *földrengés.*

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes – néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni; – elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről, felismerni az élőlények és környezetük kölcsönhatásait; – tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben. Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat. A tanuló képes – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; – alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.

ÉNEK-ZENE
1–8. évfolyam

A tantárgy célja az együtténeklés örömével segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

1–2. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a szókincs, kifejezőkészség fejlesztésén keresztül a dalok, mondókák megismerésével, a szövegértés fejlesztésével, mozgásos utánzó, dalos játékok segítségével valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlődése a közösségi énekléssel, a zenés produkciókkal, a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás kialakításával, a közösségi érzés kialakításában történő aktív részvétellel valósul meg.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztését a közös tevékenységek örömének felismertetésével, az igény kialakításával és a zenei élmények befogadásával éri el.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együttműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni**,** guggolni**,** körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.	*Ismeretek* – Altatók. – Tenyérjátékok. – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok**.** – Körjátékok. – Felelgetős játékok. *Tevékenységek* A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek**,** tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.)**.** Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót stb.). Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya**,** ég.., Lánc, lánc**,** eszterlánc stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.	*Mozgásnevelés:* menetelés. *Kommunikáció:* beszédkészség. *Játékra nevelés:* gyakorló és szerepjátékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágtat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Figyelemmel követni a közös éneket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára. *Tevékenységek* Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.	*Kommunikáció:* ünnepek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, *pünkösd*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló képes mozgásokat utánozni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes lüktetés érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték.

mozgásokat. Együttműködni.	gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. *Tevékenység* Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, szabadgyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, *triangulum*, cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló néhány percig figyel a zenére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	*Ismeretek* – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). *Tevékenységek* Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása,	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték.

	közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.

3–4. évfolyam

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése. A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és énekek kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és az anyanyelvi kommunikációt a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

A tantárgy tanítása a médiatudatosságra nevelés fejlesztését a hangulatnak, ízlésnek megfelelő zenék, dalok keresésének segítésével, a médiumok és a zenehallgatás különböző lehetőségeinek bemutatásával; a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a társakkal való együttműködéssel, közös éneklés és zenélés keretében az egymásra figyelés erősítésével éri el. Fontos az eredmények elérésében a gyermekjátékokban és táncos produkciókban a partnerrel való kapcsolattartás gyakorlása is.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését segíti a zenehallgatás és éneklés iránti igény fenntartása, az ízlésvilág formálása zenei élményeken keresztül, és az alkalomhoz és hangulathoz illeszkedő, kedvelt zenék és dalok választásának segítése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A mondóka, dal ritmusát és saját mozgását össze tudja hangolni a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ismerni 15–20 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni. Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni. Együttműködéssel utánozni tánclépéseket.	*Ismeretek* – Dalok. – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. – Körjátékok. – Felelgetős játék. – Táncok énekes kísérettel. *Tevékenységek* Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál stb.). Rida jobbra-balra, utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.	*Kommunikáció:* szövegek ismerete. *Játékra nevelés:* szerepjáték, spontán játék. *Mozgásnevelés:* utánzómozgások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás *keresztbe*, oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 40 óra**

Előzetes tudás	A tanuló bekapcsolódik a közös éneklésbe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	*Ismeretek* – Ünnepek dalai. – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	*Kommunikáció:* ünnepek, szereplés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Felismerni és megkülönböztetni a magas- és mély hangokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások.

Hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	– Ritmushangszerek használata. *Tevékenység* Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, *kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus,* egyforma*, egyenletes ritmus.* Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, *tompa*, éles, fa, fényes, csengő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Szívesen hallgat zenét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	*Ismeretek* – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása,	*Játékra nevelés:* spontán játék.

	elemzése. *Tevékenységek* Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása lehetőséget teremt a közös szabályalkotás gyakorlására, az alapvető emberi értékekhez, érzelmekhez kapcsolódó zenék, dalok keresésére, kiválasztására. A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a közösségi eseményeken, ünnepeken keresztül a nemzeti hovatartozás és összetartozás szerepének felismertetésével és legfontosabb nemzeti ünnepeink zenéinek, dalainak megismerésével erősíti.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében nagy szerepet játszik, a fokozódó

együttműködéssel végzett közös tevékenykedéssel és a reális önértékelés fejlesztésével az önbizalom megerősítésére.

A családi életre nevelésben a tantárgy nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásának kulturált gyakorlásával, a készülődés fontosságának felismertetésével, a testi és lelki egészségre nevelésben az érzelmek zenére történő, mozgással való kifejezésének fejlesztésével.

A médiatudatosságra nevelést a zenei igényeknek megfelelő médiumok kiválasztásának és elérésének megismertetésével és gyakoroltatásával éri el.

Az anyanyelvi kompetencia alakításához a nyelvi kifejezőképesség fejlesztésével, mondókák és dalok megismerésével, a szövegértés fejlesztésével és a megismert mondókák, dalok érzelmi mondanivalója és szövege összefüggéseinek felismertetésével járul hozzá.

A szociális ás állampolgári kompetencia fejlesztését a kulturális sokszínűség és a nemzeti és nemzetiségi kultúra elemeinek megismertetésével, a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztését az ünnepségeken társakkal együttműködő aktív részvétel ösztönzésével segíti.

A tantárgy az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését az érdeklődés felkeltésével a színvonalas zeneművészeti alkotások iránt, az ízlésvilág formálásával a zenei élmények nyújtásán keresztül, a hangulatnak megfelelő zenehallgatás ösztönzésével és a különböző zenei stílusok megismertetésével a zenehallgatásban a monotónia és egyhangúság elkerülésével támogatja.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Gyermekdalok – Népdalok</td><td>Órakeret
30 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Tudja a tanuló a dalok szövegét mozgással összekötni.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">8–10 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>Néhány népdalt elénekelni.
Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni.
Szívesen játszani körjátékot.
Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékban.</td><td>Ismeretek
– Magyar népdalok.
– Magyar táncok.
– Körjátékok.
– Felelgetős játékok.

Tevékenységek
Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők).
Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal.
Párválasztók, kifordulós körjátékok.
Rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi,</td><td colspan="2">Kommunikáció:
élőlények, növények, állatok.

Mozgásnevelés:
alapmozgások.</td></tr>
</table>

	Gyertek haza ludaim...).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló az ünnepeken megfelelő dalokat énekelni társaival, vagy önállóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közösen énekelni társaival.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Nemzeti ünnepek dalai. *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása. Toborzó dalok megtanulása, Himnusz, Szózat megismerése.	*Kommunikáció:* ünnepek: versek. *Ábrázolás-alakítás:* ünnepek: dekoráció, ajándék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd. Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat. Katonadalok, megzenésített költemények.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A tanuló megkülönbözteti az egyenletes ritmust és a dalritmust.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ütemkezdő hangsúlyokat	*Ismeretek*	*Olvasás-írás:*

kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Megadott hangra dalt elkezdeni és végigénekelni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni. Néhány hangszert megszólaltatni.	– Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Hang- és hallásfejlesztés. – Ritmushangszerek használata. *Tevékenység* Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.	hangkiemelés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés; hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A zene hangulatának átélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szívesen hallgatni zenét.	*Ismeretek* – Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. – Részvétel zenés koncerten. – A zene pihentető hatásának megtapasztalása. – Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása.	*Ábrázolás-alakítás:* hangulat kifejezése. *Mozgásnevelés:* relaxálás zenehallgatás közben.

	Tevékenységek Társak előadásának meghallgatása. Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.). (Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Képes megadott hangra dalt elkezdeni és végigénekelni. Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. Képes ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

7–8. évfolyam

Az előző évfolyamokhoz kapcsolódva tovább folyik a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a szabályok alkalmazásának erősítése, a közös szabályalkotás gyakorlása. A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a népi hagyományok, ünnepkörök dalain, mondókáin keresztül, a nemzeti összetartozás érzésének erősítésével történik.

Az önismeret és társas kultúra a közösségben a reális önértékelés kialakításával, csoportos produkciókban történő részvétellel, a társas kapcsolatok és közös tevékenységek segítségével, a személyiség fejlesztésével erősödik.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a különböző hangulatok, érzelmek megjelenítésével a zenére történő mozgásban, a feszültségek levezetésének segítésével, a szorongásos állapotok oldásával, zenei élmények nyújtásával segíti.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok

ápolásában való aktív részvétel ösztönzésével.

A médiatudatosságra nevelést a hangulathoz, ízlésvilághoz illeszkedő zenei alkotások különféle médiumok lehetőségei közötti keresésének támogatása, és a tanuló ízlésének megfelelő választás képességének megerősítése, bátorítása segíti.

Szoros a tantárgy kapcsolódása az anyanyelvi kompetencia területén a szövegértés fejlesztéséhez és a megismert dalok tartalmának megértéséhez.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a kulturális sokszínűség megismerésének bővítésével és a közösségi beilleszkedés elősegítésével történik. Az önkéntes szerepvállalás ösztönzése a közösségi, ünnepi rendezvényeken a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztését erősíti.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztését a zenei módszerek segítségével végzett kreativitásfejlesztéssel és az önálló zenei ízlésvilág kialakításának segítésével, a zenehallgatásban a sokszínűség támogatásával, változatos élmények nyújtásával valósítja meg.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Gyermekdalok – Népdalok</td><td>Órakeret
30 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Ismer a tanuló magyar népdalokat, és legalább egyet a külföldi népek dalaiból.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Verbális memória fejlesztése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Elénekelni legalább 10 népdalt.
Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni.
Műdalokat, kánonokat énekelni.</td><td>Ismeretek
– Magyar népdalok.
– Más népek dalai.
– Műdalok (Pál, Kata, Péter, jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, kánonok stb.).

Tevékenységek
Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása.
Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg.
Más népek dalainak megismerése és éneklése.
Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.</td><td>Kommunikáció:
kifejező szövegmondás.

Társadalmi ismeretek:
érzelmi megnyilvánulások; szomszédos népek; magyar tájegységek.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus;</td></tr>
</table>

	cseh, román, palóc, francia, kánon; oldalt lépés, mellé lépés; francia, olasz, lengyel, román.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló részt venni a közös éneklésben, és tudjon az ünnephez adekvát dalt választani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Ballagási dalok. – Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. *Tevékenységek* Jeles napok dalai, születésnapi, névnapi köszöntők. Felkészülés a ballagásra. Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megtanulása, éneklése menet közben. Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása. Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.	*Kommunikáció:* ünnepi műsor. *Társadalmi ismeretek:* az ünnepek tartalma, hagyományok. *Testnevelés:* állóképesség, téri formák alakítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló megfelelő tempóban dalt énekelni és tempót tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakulása. Különböző hangszerek hangjait felismerni. Szólamokat felismerni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ismerkedés hangszerekkel. – Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. *Tevékenységek* Kotta olvasása ritmusképlettel. Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.	*Társadalmi ismeretek:* közös koncertlátogatás. *Olvasás-írás:* írás vonalközbe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.

Tematikai egység/	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret**

Fejlesztési cél		**40 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló többször hallott dalrészletet felismerni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekelni.	*Ismeretek* – Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. – Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. – Ismert, népszerű darabok hallgatása. *Tevékenységek* Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (műdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.	*Társadalmi ismeretek:* koncert látogatása. *Ábrázolás-alakítás:* hangulat megjelenítése. *Kommunikáció:* spontán beszélgetés a zenei élményről.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zeneszerző, opera, beat, rock, diszkó. Részlet, teljes mű.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 8-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot. Ismeri a Himnuszt és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. Képes ritmusképletet lejegyezni és visszaolvasni. Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. Kialakul a belső hallása. Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. Felismeri a szólamokat. Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS

1–8. évfolyam

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömével. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket. A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
Képolvasás, képi közlés képessége.
Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömérzés keltése alkotó tevékenység révén.

Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.

Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.

Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

1–2. évfolyam

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret 60 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen tapasztalatszerzéssel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajása együttműködéssel. Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. *Tevékenységek* A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.

	gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés. Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tárgyak csoportosítása segítséggel. Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására. Segítséggel próbálkozás ritmikus sor képzésére.	*Ismeretek* – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek* Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás. Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.	*Olvasás-írás:* szem-kéz koordinációjának fejlesztése, térorientációs gyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret 44 óra
Előzetes tudás	Együttműködés alakító tevékenységben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Segítséggel pontos illesztések. Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítséggel. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel.	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. *Tevékenységek* Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajtás, átlóshajtás elképzéssel. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Kézzel festés együttműködéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatár betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. Egyszerű ember-, állat-, növényábrázolások segítséggel.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás. *Tevékenységek* Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése, szem, kéz koordinációja, térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (*törlés, kenés, festés)*. Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani. Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Papírhatárt és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket. Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.

3–4. évfolyam

A népi művészeti alkotások megismerésével, megnevezésével, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra, az együttműködő készség megalapozásával, a közös alkotások létrehozásával és a saját alkotás értékelésével kell lehetőséget teremteni a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló fejlődésére.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését elősegíti a környezet

tárgyainak és anyagainak alapos és részletes, vizuális és taktilis megfigyelése, megismerése.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztéséhez a vizuális művészetek iránti érdeklődés felkeltésével és az önálló ízlés és stílus megalapozásával járul hozzá a tantárgy.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Formázások különböző anyagokból</td><td>Órakeret
40 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Alakító tevékenység végzése segítséggel.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td><td></td></tr>
<tr><td>A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel.

Adott tevékenységek végzése segítséggel.

Egyszerű emberalak készítése segítséggel.

Egyszerű formák, tárgyak készítése segítséggel.

Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.</td><td>Ismeretek
– Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok.
– Felület, szilárdság, forma, méret megismerése.
– Anyagok alakíthatósága.

Tevékenységek
A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása.
Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata.
Hó formázása, hógolyó, hóember készítése.
Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése.
Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján.
Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása).
Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.</td><td>Olvasás-írás:
finommotorika fejlesztése.

Játékra nevelés:
konstrukciós játék, szabadban játszható játék (homokozás, hóember).</td><td></td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít.
Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony,
Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha),
formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak.
Építmény részei: fal, ablak, ajtó.</td></tr>
</table>

	Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Építés néhány elemből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan ritmikus sor képzése.	*Ismeretek* – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek* Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecsételés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2, majd 3 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házikó stb. kirakása.	*Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégla), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Építmények (ház, garázs, híd stb.), építmények részei. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).

Tematikai egység/	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret**

Fejlesztési cél		30 óra
Előzetes tudás	Formálási, alakítási tevékenységek végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Hajtások pontos illesztéssel. Egyszerű formák kivágása segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. *Tevékenységek* Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben. Előrajzolt formák tépése különböző méretben. Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Ember, állat, növény ábrázolása.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése. *Játékra nevelés:* spontán játék. *Kommunikáció:* élőlények tulajdonságai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák. Eszközök. Ember, állat, növény részei. Irányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Ábrázolás eszközeinek használata segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok

A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. Színezésnél vonalhatár betartása.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás. *Tevékenység* Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka. Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés. A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.	*Mozgásnevelés:* térorientáció. *Olvasás-írás:* finommozgás. *Kommunikáció:* színek, természeti témák, ember, állat, növény tulajdonságai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. Önállóan tud ritmikus sort képezni. Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.

5–6. évfolyam

A tantárgyban folytatódik a nemzeti azonosságtudat, hazafias neveléshez való kapcsolódás a nemzeti ünnepekhez köthető hagyományok felelevenítésével és a jellegzetes díszítő motívumok és elemek megismerésével.

A testi és lelki egészségre nevelés az alkotói tevékenység folyamatában történő önismereti fejlesztéssel, az érzelmek kifejezésének felismerésével a vizuális művészeti alkotások megismerésének folyamatában zajlik.

Az önkéntesség a segítségnyújtásban, a nevelésben, a másokért vállalt felelősségben, a közös tevékenységekben és a közösen kitűzött célok elérésében jelenik meg.

A médiatudatosságra nevelést a különböző médiákból megszerezhető tapasztalatok

gyűjtése, a képi és téri ábrázolás támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a nemzeti összetartozást és a nemzeti hagyományokat jelképező műalkotások megismertetése és a nemzeti jelképek és népi hagyományos alkotások jellemző motívumainak bemutatása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése során a tanulóban kialakul a művészi önkifejezés képessége és tudatosul az önálló ízlés és stílus.

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Jellemző vizuális tulajdonságok kiemelése, ábrázolása segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges egyenesek pontos összekapcsolása. Felismerhető rajzok készítése különböző élőlényekről, jellemző jegyek alapján.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás-színezés. *Tevékenységek* Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.). Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése. Iránykülönbségek érzékeltetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása.	*Környezetismeret:* természetábrázolás. *Kommunikáció:* lényegkiemelés, történetmesélés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.

Tematikai egység/	**5. Komplex alakító tevékenység**	**Órakeret**

Fejlesztési cél		60 óra
Előzetes tudás	Különböző anyagok formázása, alakítása irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.	*Ismeretek* – Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján. *Tevékenységek* Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással. Mozaikkép-készítés különböző anyagokból. Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés). Agyagbaba, agyagállatok készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból.	*Környezetismeret:* természetes anyagok, termések. *Kommunikáció:* ünnepek. *Életvitel és gyakorlat:* ajándéktárgy.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről; – irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – irányítással megfelelően használni színeket; – irányítással tematikus ábrát készíteni; – egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; – az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képességeihez mérten alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.

7–8. évfolyam

A tantárgy – építve az előző évfolyamok fejlesztéseire – segíti a nemzeti azonosságtudat további fejlesztését a díszítő motívumok reprodukálásával, további megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését az önkifejezés lehetőségeinek kibővítésével, erősíti az érzelmi intelligenciát a testi és lelki egészségre nevelésben.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a nemzeti díszítő motívumok megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésével történik, az önkifejezés lehetőségeinek bővítése erősíti az érzelmi intelligenciát és a testi és lelki egészségre nevelést.

A pályaorientációt a művészi foglalkozások repertoárjának megismertetésével támogatja a tantárgy, a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez a külföldi művészeti alkotások megismerésén keresztül járul hozzá.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az alkotás munkafolyamatának megtervezésével, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség az érzelmek kifejezésével és a művészeti alkotás által keltett érzések megfogalmazásával fejlődik.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">4. Vizuális ábrázolás</td><td>Órakeret
55 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Tematikus ábrázolás irányítással.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között.

Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában.</td><td>Ismeretek
– Festés.
– Rajzolás-színezés.

Tevékenységek
Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése.
Szabad festési gyakorlatok.
Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga.
Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal, megfelelő térbeli elrendezéssel.
Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával.</td><td>Kommunikáció:
élmény megörökítése.

Környezetismeret:
természetábrázolás.

Életvitel és gyakorlat:
kompozíció, ajándék.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="2">Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal</td></tr>
</table>

	kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenységek**	**Órakeret 55 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak készítése irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása irányítással. Egyszerű tárgyak készítése irányítással.	*Ismeretek* – Komplex alakító technikák. – Anyagok tulajdonságai. – Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. *Tevékenységek* Szárított növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textilfestékekbe mártva.) Díszpárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából.	*Információs eszközök használata:* rajzoló programmal kép készítése, kinyomtatása (meghívó, plakát). *Életvitel és gyakorlat:* tárgy, ajándék készítése változatos technikával.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Régi korok életének megismerése tárgyaikon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.	*Ismeretek* – Művészeti alkotások jellemzői. *Tevékenységek* Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	*Társadalmi ismeretek:* múzeumlátogatás, történelmi ismeretek. *Kommunikáció:* saját vélemény, élmények.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat. Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni. Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást. Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat, a neki tetszőt kiválasztja, elemzi.

INFORMÁCIÓS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

7–8. évfolyam

A tantárgy célja felkelteni a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését a számítógépek és

az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.

Az irodatechnikai készülékek működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az információs eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosításával és szem előtt tartásával.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az internetes médiumok által nyújtott kapcsolattartási lehetőségek megismerésének és gyakorlásának; az internethasználat veszélyforrásai és veszélyei megismerésének; a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrése és rendszerezése tudatosításának. A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését támogatja a világ megismerése az internet használatának segítségével.

A digitális kompetencia fejlődését elősegíti az információs technikák magabiztos és kritikus használata, a szabadidő hasznos eltöltése a számítógép segítségével, a kapott információk felismerése, értékelése és használata, az internetes kommunikáció lehetőségeinek megismerése és a számítógépes függőség megelőzése, a játékidő kontrollálása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a számítógép sokoldalú felhasználása során a keresett tartalmak elemzése.

A hatékony, önálló tanulást az információs technika által nyújtott lehetőségek tanulást segítő alkalmazásának megismerése, a számítógép lehetőségeinek felhasználása az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására és az önálló munkára nevelés és tehetséggondozás segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Számítógép-kezelés**	**Órakeret 26 óra**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A számítógép tartozékait megismerni. – A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	*Ismeretek* – Barátkozás a számítógéppel. – Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. – A számítógéppel való	*Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek értelmezése. *Kommunikáció:* pontos

	foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. *Tevékenységek* Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.	szövegírás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Irodatechnika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Telefonhívás-kezdeményezés és -fogadás az udvariassági formaságok betartásával.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). – A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. – Fénymásolatot készíteni segítséggel. – Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel.	*Ismeretek* – Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. – Fénymásoló. – Nyomtató. *Tevékenység* Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata. Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját	*Kommunikáció:* beszédkészség, szövegértés, pontos szövegírás, másolás. *Környezetismeret:* telefonálás.

	munkáról másolat készítése. A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpatron-toner.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Dokumentumkészítés**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Biztos tájékozódás a billentyűzeten.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). – Aktivitás a programok kezelésében.	*Ismeretek* – Oktatási célú programok használata. – Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. *Tevékenység* A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. Tanulás, gyakorlás (egyénileg vagy választott társsal).	*Kommunikáció:* szövegértés, pontos írás. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek ismerete. *Ábrázolás-alakítás:* ábra, kompozíció készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Játékprogramok**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	Koncentrált figyelem. Szem-kéz koordináció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert programok önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Feladatot megérteni és a	*Ismeretek*	*Testnevelés:*

végrehajtást próbálgatni. A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	– Memóriajáték. – Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. *Tevékenységek* Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. Gyakorlás tanári segítséggel.	nagymozgások, finommotorika. *Kommunikáció:* pontos szövegértés és szövegírás. *Olvasás-írás:* másolás, értelmező olvasás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni. Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzen elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

MOZGÁSNEVELÉS

1–6. évfolyam

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget, fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának

gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.
Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

1–2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a félénkség és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az egyszerű utasítások megértése, végrehajtása, a szóbeli irányítás megértésének és elfogadásának megalapozása támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a társas, mozgásos tevékenységekben, csapatjátékokban, versenyekben megfelelő magatartás kialakításával, az együttműködés, egymásra figyelés megalapozásával valósul meg.

Az esztétikai és művészeti tudatosságot és kifejezőképességet a tantárgy a mozgás esztétikumának felismerésével, az érzelmek, indulatok mozgáson keresztül történő kifejezésével és levezetésével segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Egyenes testtartás. Kapott utasítás megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. – Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	*Ismeretek* – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. *Tevékenységek* Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.	*Ének-zene:* ritmus. *Kommunikáció:* fogalmak, szókincs.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kör, oszlop, vonal; elöl, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Saját test ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Részvétel különféle mozgásszituációkban. – Gyakorlatok végzése utánzással.	*Ismeretek* – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. *Tevékenység* Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Légzőgyakorlatok**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás	Száj nyitása, zárása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Utánzással gyakorlatokat végezni. – A helyes légzést gyakorolni.	*Ismeretek* – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés. *Tevékenység* Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Labda megfogás, elengedés két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	*Ismeretek* – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. *Tevékenységek* – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás,	*Játékra nevelés:* szabályjáték.

	ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. – Labdagurítás egymásnak.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	Aktivitás, motiváltság a mozgásos tevékenységekre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szabályokat felismerni. – Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	*Ismeretek* – Gyakorló játékok. – Szabályjátékok. – Sorverseny. *Tevékenységek* Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.	*Játékra nevelés:* szabályjáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – egyhelyben állni, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, – lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzést elsajátítani, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni,

	– együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a félénkség, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a mozgásos tevékenységek verbális utasításainak megértésével, a sport- és játéktevékenységek eszközeinek, szabályainak megnevezésével, a fogalmak adekvát megértésével.

A szociális és állampolgári kompetencia a kapcsolatok kialakítására való képességek fejlesztésével, a közösségi játékokban való együttműködéssel, a beilleszkedés fejlesztésével erősödik.

A mozgás esztétikumának megismerése, a mozgás és ritmus tudatos alkalmazása, összekapcsolása az esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület fejlődésében játszik nagy szerepet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Irányítással egyszerű cselekvéseket végrehajtani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. – Irányokat helyesen használni.	*Ismeretek* – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. *Tevékenységek* Segítséggel sorakozó magasság alapján.	*Ének-zene:* ritmuskíséret, énekszó. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

	Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra. Rövid utasítások végrehajtása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret 62 óra**
Előzetes tudás	Egyensúlyozás statikus és mozgásos helyzetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. – Járás közben tárgyakat átlépni. – Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	*Ismeretek* – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek. – Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés. *Tevékenységek* Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járás külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással). Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre hátra.	*Olvasás-írás*: térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek,**	**Órakeret**

	légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	**62 óra**
Előzetes tudás	Segítséggel alkalmazni az alapvető testhelyzeteket, és a légző-gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. – A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. – Vezényszavakat ismerni és követni.	*Ismeretek* – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. *Tevékenység* Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki-be légzés körmozgással ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kéziszer-gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése. *Ének-zene*: ritmustartás, ritmusváltás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 88 óra**
Előzetes tudás	Labda tudatos kezelése két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. – Labdát rúgni, célba juttatni.	*Ismeretek* – Alsó, felső dobás. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig.	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése, térorientációs

	– Páros labdagurítás. *Tevékenységek* Segítséggel: egy- és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.	gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 82 óra**
Előzetes tudás	Képes egyszerű szabályokat felismerni, betartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű játékszabályokat betartani.	*Ismeretek* – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok. *Tevékenységek* Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutyafogó. Bújj, bújj itt, megyek.., Lipem-lopom.., Héja, héja...	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, szövegválogatás, felelgetősök. *Ének-zene:* énekes népi játékok, táncok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni.

	– lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. – felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

5–6. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és önfegyelem kialakításában.

A nemzeti azonosságtudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a félénkség, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez a tantárgy a verbális utasításra mozgásos tevékenységek végzésének, végrehajtásának gyakorlásával és a sporttevékenységek eszközeinek és fogalmainak mind pontosabb és részletesebb megnevezésével, adekvát használatával járul hozzá.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlődése a társadalmi mobilizációra való felkészülés elősegítésével, a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a magabiztosság növelésével, a segítségkérés és segítségelfogadás képességének fejlesztésével érhető el.

A szociális és állampolgári kompetencia megalapozását a közösségért végzett munka fontosságának felismerése és elismerése, a csoportos együttműködések, kapcsolatok megerősítése éri el.

A harmonikus mozgás esztétikumának felismerése és gyakorlása segíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Irányokat helyesen használ.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Nagyság szerint sorakozni. – Utasítást végrehajtani. – Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	*Ismeretek* – Sorakozások. – Testfordulatok. – Térérzékelés. *Tevékenységek* Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, záródás, sorakozó magasság szerint, elhelyezkedés szóbeli utasításra. Testfordulatok vezényszóra. Segítséggel: térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra. Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás, záródás, kartávolság.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Rendgyakorlatokat utasításra önállóan végez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	*Ismeretek* –Támaszok. –Járások. –Szökdelések. –Gurulások. –Járások. –Mászások. –Függeszkedés. –Távolugrás. *Tevékenységek* Térdelő támasz. Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás. Előre, hátra, akadályon átszökdelés.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.

	Nyújtott ülésből guruló átfordulás hátra, oldalra gurulás. Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre. Segítséggel: egyensúlyozó járás megfordított padon. Lépés ritmusának változtatása, lépcsőn járás, kapaszkodás nélkül. Bordásfalra fel-lemászás, függeszkedés térdfelhúzással, lábemelgetéssel. Helyből távolugrás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 50 óra**
Előzetes tudás	Mozdulatsort bemutatás után visszaad.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végezése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – Helyes légzéstechnikát gyakorolni. – Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	*Ismeretek* – Kéziszer-gyakorlatok. – Szabadgyakorlatok. – Légzéstechnika. – Összetett gyakorlatok. – Versenyfeladatok. *Tevékenység* Irányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. Zenére két mozgáselem összekapcsolása: – karkörzés, karhúzás, – karfordulatok: oldalsó, mellső, magas. Irányítással: levegővétel, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés. Segítséggel: négyütemű kar-, törzs-, lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar- és lábtartások. Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda fújás.	*Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás, zenekíséret.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-be légzés, négy ütem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 90 óra
Előzetes tudás	A labdát földhöz ütögeti, elkapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játszása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. – Célba rúgás. – Labdavezetés (kézzel, lábbal).	*Ismeretek* Labdagyakorlatok. *Tevékenység* Önállóan: labdapattogtatás, egykezes alsó és felső dobás. Nagylabda-dobás, -elkapás. Páros labdagyakorlatok. Önállóan: labdavezetés folyamatosan, célba dobás, kosárra dobás, mozgó labda elrúgása.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Játékos versenyek	Órakeret 100 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szabályokat felismer, játékba bekapcsolódik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. – Versenyszellem kialakulása.	*Ismeretek* – Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. – Versenyjátékok. *Tevékenységek* Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héja, héja.). Társsal végezhető versenyek:	*Környezetismeret:* egészséges életmód.

	talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – nagyság szerint sorakozni. – vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni. – felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. – egyszerűbb testhelyzeteket utánozni. – segítséggel bordásfalon függeszkedni. – gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – segítséggel, utánzással négyütemű gyakorlatokat végezni. – légzését szabályozni. – egykezes alsó és felső dobással célba dobni. – lábbal irányt tartva labdát vezetni (mindkét lábbal), cél felé elrúgni. – csapatához alkalmazkodni, örül mások sikerének. Kialakul benne a versenyszellem.

TESTNEVELÉS
7–8. évfolyam

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labda-biztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelemre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önelfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti.

A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt

felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területének fejlődéséhez a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a testi és erőnléti korlátok felismerésével járul hozzá.

A szociális és állampolgári kompetencia erősödése támogatja a másokért vállalt felelősséget; a tolerancia fejlesztésével a bizalmas emberi kapcsolatok lehetőségeinek bemutatása, a problémamegoldás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása lehetséges; a segítő magatartás gyakorlásával a tanuló támogatást nyújthat a rászorulóknak.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a mozgás utánzása és az emberi testi szépségek felismerése, a harmóniára törekvés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 44 óra**
Előzetes tudás	Vezényszavakra sorakozási gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. – A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása.	*Ismeretek* – Sorakozás. – Járások. – Menetelés. – Testfordulatok. *Tevékenységek* Irányítással sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban. Helyben járással igazodás, sorbontás, jobb-, baloldal érzékelése. Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. Mozgásformák összekötése.	*Ének-zene:* ritmusváltás. *Környezetismeret:* térbeli tájékozódás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.

Tematikai egység/	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Órakeret**

Fejlesztési cél		60 óra
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások elvégzése megfelelő sorrendben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Egyszerű utasítások megértése. – A feladatok sorrendjének megtartása. – Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. – Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	*Ismeretek* – Mozgáselemek összekapcsolása. – Szakkifejezések megértése. – Kéziszer- és szabadgyakorlatok. – Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. *Tevékenységek* Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.	*Ének-zene:* ritmuskövetés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Erőnlétének megfelelő ideig izomerősítő gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Szóbeli utasításokat megérteni. – Egyre hosszabb ideig végezni	*Ismeretek* – Guggolás. – Kúszás.	*Számolás-mérés:* térbeli tájékozódás.

a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. – A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	– Függeszkedés. – Távolugrás. – Állórajt. Futás. – Guruló átfordulás. – Kúszás. Mászás. – Egyensúlyozó járás. – Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. *Tevékenységek* Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélen vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaszkodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Irányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át. Pad merevítőjén egyensúlyozás. A sporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.	*Társadalmi ismeretek:* kerékpáros közlekedés szabályai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret 80 óra**
Előzetes tudás	A tanuló labdával 2-3 pattogtatást végez, egyszerű szabályokat betart.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szabályok megértése és betartása. – Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből,	*Ismeretek* – Kislabdadobás, hajítás, lökés. – Átadások.	*Ábrázolás-alakítás:* manipuláció, kézügyesség.

egy és két kézzel). – Legalább 2-3 pattogtatás végezni. – Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal).	– Labdavezetés. *Tevékenységek* Irányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás. Célba dobás: helyből, lendületből. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret 70 óra**
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű szabályok szerint csoportosan tevékenykedik, játszik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játszása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. – Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. – Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	*Ismeretek* – Kosárlabda. – Pingpong. – Tollaslabda. – Labdarúgás. *Tevékenységek* Irányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, védekezés. Pingpongozás, átütés, szerválás. Szivacslabda ütögetése. Labdavezetés, kapura lövés.	*Társadalmi ismeretek:* szabálykövetés, kudarctűrés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárpalánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – a vezényszavakat követni, – megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, – irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. A tanuló képes – testtömeghez igazodó erőkifejtésre a gyakorlatok végzésekor, – mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, – egyensúlyozni változó feltételek között, – kitartóan, javuló technikával futni, – törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, – a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik. A tanuló képes – aktívan részt venni sportjátékokban, – labdát vezetni, labdát továbbítani, – mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

2.Korai fejlesztő program

Fejlesztési javaslatok életkoronként és területekként

IV. Ferencziné Nagy Eszter: Korai gondozásban részesülő gyermekeknek adható javaslatok:

4.1.Nagymozgás:

A járást megalapozó készségek:

3 hónapos korig:

- hason fekve fej oldalra fordítása
- hason fekve fej emelése
- hason fekve fej emelése, testsúly az alkaron
- háton fekve fej középvonalban tartása
- háton fekve két kéz összehozása a mellkas előtt
- ülésbe felhúzva csak kissé csuklik hátra a fej

6 hónapos korig:

- háton fekve kéz térdhez vitele
- háton fekvésből oldalra fordulás
- ülésbe húzva a fej testvonalban tartása
- oldalfekvésből felhúzva fej stabil tartása
- hason fekve testsúlyát nyújtott karon tartja
- hason fekve, testsúlyát karján tartva játékért nyúl
- hasról hátra fordulás
- hátról hasra fordulás
- háton fekve egyenes karral kinyúlva, kezek összeérintése

9 hónapos korig:

- hason fekvésben egyensúlyi reakciók
- hason fekvésből kúszó helyzetbe emelkedés
- ülésbe húzás
- hason fekve körbeforgás
- hason fekvésből négykézlábra emelkedés, hintázás
- kúszás
- háton fekvésben egyensúlyi reakciók
- mászás

12 hónapos korig:

- négykézláb helyzetből ülésbe emelkedés, majd vissza
- stabil ülés
- állásba húzódzkodás
- bútorba kapaszkodva állás
- bútorok között oldalazva járás
- ülő helyzetben hátrafelé kitámasztás
- állásból támaszkodva leereszkedés
- fal mentén oldalazva járás

Egyensúlyozás, járás, futás:

12-15 hónapos korig:

- bútorok között járás
- kiskocsit tolva járás
- térdelés segítség nélkül
- egyedül állás (10 mp-ig)
- felállás kapaszkodás nélkül

önálló járás felemelt karral
15-18 hónapos korig:
önálló járás (karok lazák)
kerekes játék húzása
állásból lehajolás
kis székről felállás
gyors járás
18 hónapos-2 éves korig:
járás közben hirtelen megállás, fordulás
30 cm széles pallón segítséggel járás
kis székbe hátrálva beleül
2-3 éves korig:
nagy tárgy hordozása
járás közben akadályok átlépése
párhuzamos vonalak között járás
hátrafelé járás
leguggolás
kis székből, kéz segítsége nélküli felállás
nagy játékok tolása, húzása
merev lábbal, egész talpon futás
padon sétálás
lábujjhegyen állás
egy lábon állás 3 mp-ig
20 cm széles pallón váltott lábbal járás
3-4 éves korig:
nagy játékot húzva előre, hátra. oldalra járás
lábujjhegyen sétálás (3 m)
10 cm-es, emelt pallón segítséggel járás
vékony vonalon önálló járás
egy lábon állás 5 mp-ig
futás, megállás, kanyarodás, akadályok kikerülése
szabályos futás (lábfej elülső részén támaszkodva, karokat váltva lendítve)

Lépcsőn mászás és járás:

12-15 hónapos korig:
lépcsőzés négykézláb
15-18 hónapos korig:
lépcsőről hátrafelé lemászás
18 hónapos-2 éves korig:
korlátot és kezet fogva felfelé lépcsőzés mellélépéssel
2-3 éves korig:
korlátot fogva felfelé lépcsőzés mellélépéssel
korlátot és kezet fogva lefelé lépcsőzés mellélépéssel
zsámolyra fellépés önállóan
zsámolyról lelépés önállóan
korlátot fogva felfelé lépcsőzés váltott lábbal
1 m-es létrán fel- és lemászás
csúszdázás
3-4 éves korig:
kapaszkodás nélküli felfelé lépcsőzés váltott lábbal
korlátot fogva lefelé lépcsőzés váltott lábbal

lépcsőzés tárggyal a kézben
3 m-es létrán fel-, lemászás

Labdakészségek:

12-15 hónapos korig:

labda dobása ülésben

18 hónapos-2 éves korig:

nagy labdába rúgás

2-3 éves korig:

kis labda kosárba dobása alulról
rúgás lendített lábbal
kis labda fej fölül dobása mereven
rúgás előtt célzás

3-4 éves korig:

kis labda fej fölül dobása csavarással
labda elkapása
labda rúgása nekifutásból

Ugrás:

18 hónapos-2 éves korig:

támaszkodva ugrálás
felugrás (talpa éppen elhagyja a talajt)
földön fekvő kötél átugrása
alsó lépcsőfokról kézfogással leugrás
páros lábbal ugrálás

3-4 éves korig:

4 cm magas kötél felett átugrás zárt lábbal
30 cm távolságra ugrás
alsó lépcsőfokról leugrás önállóan
oldalra, hátra ugrás

Triciklizés:

2-3 éves korig:

lába a pedálon, miközben tolják
triciklizés (kanyarban még leteszi a lábát)

3-4 éves korig:

triciklizés

4.2.Finommozgás:

Vizuális észlelés és figyelem:

0-3 hónapos korig:

szem tárgy felé fordulása, fixálása (néhány másodpercig)
középvonalban, vízszintes irányban mozgó tárgy követése tekintettel
függőleges irányban mozgó tárgy követése tekintettel

3-6 hónapos korig:

tekintetváltás
hosszas követés tekintettel
kis tárgy nézése

Szem-kéz koordináció és kézügyesség:

0-3 hónapos korig:

markolászás
kezek összeillesztése
tárgy megtartása

3-6 hónapos korig:

kézben tartott tárgy nézegetése
két tárgy egyidejű megfogása
nyúlás a tárgyért
tárgy átvétele egyik kézből a másikba
6-9 hónapos korig:
csörgőrázás
egy tárgy használata többféleképpen
célirányos nyúlás egy kézzel
apró tárgyak felvétele
9-12 hónapos korig:
tárgy elengedése
tárgy kivétele edényből
tárgy tálba helyezése
karika lehúzása pálcáról (Montessori torony)
tárgyak egymásra helyezése
játékvonat, autó tologatása
csippentés
12-18 hónapos korig:
hosszúkás tárgyak tartóba helyezése
toronyépítés kockákból
karika pálcára húzása (Montessori torony)
tárgy mozgatása két kézzel
18 hónapos-2 éves korig:
fonal felcsippentése
papírhajtogatás utánzással
2-3 éves korig:
gyöngyfűzés
ollóval vágás
szétcsavarás

4.3.Kognitív készségek:

Utánzás:
elemi utánzás
tudatos utánzás
késleltetett utánzás

Tárgyállandóság:
1,5-4 hónapos korig:
személy/tárgy követése tekintettel, majd eltűnési pontjának figyelése
4-8 hónapos korig:
részben elrejtett tárgy utáni nyúlás
6 hónapos korig:
leesett tárgy után nézés
8-12 hónapos korig:
teljesen elrejtett tárgy után tekintés az eredeti helyen
12-24 hónapos korig:
elrejtett tárgy keresése

Problémamegoldás:
9-15 hónapos korig:
két pohár egymásba illesztése
akadály eltávolítása a kívánt tárgy eléréséhez
tárgy megszerzése madzag segítségével

15-18 hónapos korig:
- doboz fedelének felemelése, hogy a benne lévő tárgyat lássa
- apró tárgy kiöntése üvegből/pohárból
- egyszerű problémamegoldás eszközökkel (pl. pálca, rúd)

18 hónapos-2 éves korig:
- négy pohár összeillesztése

2-3 éves korig:
- ok-okozati összefüggések észrevétele („ha… akkor…”)
- egydarabos kirakójáték megoldása
- háromdarabos kirakójáték megoldása

3-4 éves korig:
- négydarabos puzzle összerakása
- mechanikus játék
- építés minta után

Tárgyak különböző tulajdonságainak integrációja:
- azonos tárgyak egyeztetése
- két méret válogatása
- tárgy egyeztetése képpel
- kép egyeztetése képpel
- egyszerű tárgyak párosítása funkció alapján
- tárgyak válogatása kategóriák szerint (főfogalom)
- formaegyeztetés
- formák szortírozása
- formák kiválasztása
- színegyeztetés
- színek szortírozása
- színek kiválasztása

4.4.Rajzolás:

11 hónapos korig:
- zsírkrétával nyomhagyás a papíron

12-15 hónapos korig:
- spontán firka (diffúz-, majd lengőfirka)

15 hónapos-2 éves korig:
- körkörös firka
- kör rajzolása

2-3 éves korig:
- szándékos rajzolás
- vonalhúzás utánzása
- egyszerű elemek rajzolása
- „+” rajzolása

3-4 éves korig:
- emberrajz

4.5.Kommunikációs és nyelvi készségek:

A, Gesztus- és beszédértés:

Auditív- és vizuális figyelem kialakítása:

0-3 hónapos korig:
- hangra összerezzenés, illetve a viselkedés megváltoztatása
- beszédhangra összerezzenés, illetve a viselkedés megváltoztatása
- arc fixálása
- arcra (szem, száj) figyelés

□környezet figyelése (egyik tárgyról másikra)
3-6 hónapos korig:
□hang keresése szemmel
□hang felé fordulás
□beszédhang felé fordulás
6-9 hónapos korig:
□zenét hallva tevékenységének felfüggesztése
□képeskönyv nézegetése közben egyszerű tárkép nézegetése rövid ideig
□barátságos vagy mérges beszédhangra figyelés (arckifejezés változtatásával)
9-12 hónapos korig:
□a beszélő figyelése hosszabb ideig
□kéz- és testmozdulatok ritmikus zenére
Gesztusok és egyszerű kérések megértése:
6-9 hónapos korig:
□arckifejezés megváltoztatása a felnőtt arckifejezésére
□gesztusokkal kísért egyszerű kérések megértése
9-12 hónapos korig:
□saját nevére odafordulás
□tiltás megértése
□szóbeli kérésre integetés, tapsolás
□kérésre ismerős tárgy keresése
□kérésre családtagok megkeresése
12-15 hónapos korig:
□kérésre tárgy átadása
□megnevezett tárgyra rámutatás
15-18 hónapos korig:
□egy egyszerű (2-3 szavas) kérés teljesítése
□három egyszerű (2-3 szavas) kérés teljesítése
□ismert tárgy áthozása másik helyiségből
Alternatívák közötti választás: tárgyak és képek megkülönböztetése:
12-18 hónapos korig:
□kért tárgy kiválasztása (2-3 tárgy közül)
□távoli tárgyak megmutatása
□megnevezett testrészre rámutatás
18 hónapos-2 éves korig:
□kérésre ruhadarab kiválasztása
□megnevezett kép kiválasztása (2-4 kép közül)
□kevésbé ismert testrészek megmutatása (könyök, csukló, boka)
□„Hol van…?” kérdésre önmagára mutatás
2-3 éves korig:
□funkció alapján tárgy kiválasztása
□étel-, állat- bútornevek felismerése, azonosítása
□„Kérem a …-t és a …-t!” kérés megértése, teljesítése
□„Hozd ide a …-t és a …-t!” kérés megértése, teljesítése
3-4 éves korig:
□kategória alapján választás: ételek.
□kategória alapján választás: állatok.
□kategória alapján választás: ruhadarabok.
□kategória alapján választás: bútordarabok.
Cselekvést jelentő szavakat tartalmazó kérések megértése(pl. eszik, alszik, ül, ugrik…):

18 hónapos-3 éves korig:
kérésre egy tárggyal különböző tevékenységet végrehajtása
10 cselekvés bemutatása
két tárggyal 3 tevékenység bemutatása
három tárggyal 4 tevékenység bemutatása
négy tárggyal 4 tevékenység bemutatása
két, egymással össze nem függő tevékenység, és két tárgyat tartalmazó kérés végrehajtása
3-4 éves korig:
két, egymással össze nem függő tevékenység, és két tárgyat tartalmazó kérés végrehajtása, bárhol a szobában
három, egymással össze nem függő tevékenység, és három tárgyat tartalmazó kérés végrehajtása, bárhol a szobában
Jelzőket tartalmazó kérések megértése:
2-3 éves korig:
a kicsi és nagy közül a nagy kiválasztása
a kicsi és nagy közül a kicsi kiválasztása
két tárgy esetén méret alapú választás
3-4 éves korig:
a hosszú és rövid kiválasztása
a kemény és puha kiválasztása
a durva és sima kiválasztása
a nyitott és csukott kiválasztása
„Mit csinálsz, amikor fázol/éhes/fáradt vagy?” kérdés megválaszolása, vagy bemutatása
az azonos kiválasztása
az eltérő kiválasztása
a vidám, szomorú/mérges kiválasztása vagy bemutatása
a nagyobb és kisebb kiválasztása
az első és utolsó kiválasztása
Helyhatározót tartalmazó kérdések megértése:
2-3 éves korig:
kérésre tárgy rá-/alá tétele egy másikra
kérésre tárgy edénybe tétele
kérésre tárgy edényből kivétele
kérésre tárgy be/rá/alá helyezése
3-4 éves korig:
kérésre egy tárgy egy másik elé/mögé tétele
kérésre egy tárgy egy mellé/attól távolabb helyezése
kérésre egy tárgy egy másik elé/mögé/mellé/attól távolabb/rá/alá helyezése
Nyelvtani elemek megértése:
2-3 éves korig:
többes szám megkülönböztetése
birtokos formák megkülönböztetése
a személyes névmások egyéb ragozott formáinak megkülönböztetése (pl. engem, nekem, velem)
B. A nem verbális jelzések használata és a beszédprodukció:
Nyelvi fejlesztés:
0-3 hónapos korig:
sírás nélküli vokalizálás

magánhangzók használata
nevetés
nyelvi és nem nyelvi hangok megkülönböztetése
3-6 hónapos korig:
gőgicsélés
magánhangzók párosítása mássalhangzókkal
beszéd utánzása hanggal
6-9 hónapos korig:
ismétlődő, két szótagos motívumokat hallat („dada”, „mama”)
cirkuláris reakció (felnőttel párbeszéd – hangokkal, mozdulatokkal)
kiabálással/sírással/ hangoskodással a felnőtt figyelmének felkeltése
ismerősök üdvözlése mosollyal és hanggal
utánzás (hangok, tapsolás, integetés)
9-12 hónapos korig:
hangadással társalgás kezdeményezése (felnőtt intonáció utánzása)
arc mozdulatainak utánzása (köhögés, pislogás, nyelvmozdulatok)
holofrázisok (szavak, szómondatok)
12-15 hónapos korig:
„társalgás” élvezete
szavak használata figyelemfelkeltő szándékkal
tárgy átadása másoknak hangadás kíséretében
üdvözléskor/búcsúzáskor hangok, gesztusok következetes alkalmazása
szavak utánzása
két vagy több szó következetes használata
„Mi ez?” kérdésre válasz szóval vagy hangadással
kérdő és elbeszélő hangnem használata
15-18 hónapos korig:
4-6 szó ismerete, egyébként gesztusokkal való kommunikáció (mutatás, integetés, odaadás)
ismerős dalok együtténeklése
felnőtt kulcsszavainak ismétlése
18 hónapos- 2 éves korig:
25 szó ismerete (tárgyak, személyek, „még”, „nem”)
kétszavas összetételek utánzása
2-3 éves korig:
50-200 szó ismerete
szavak kétszavas kifejezésekké alakítása
társalgás
nyelvtani készségek elsajátítása (többes szám, birtokos rag, személyes névmások)
mondókázás
játék közben hangadás
egyszerű kérdésekre („Éhes vagy?”) helyes válaszadás
3-4 éves korig:
háromszavas kifejezések, mondatok használata
kérdések feltétele (hol, miért, ki, melyik)
közelmúltbeli élmény elmesélése
bemutatkozás teljes névvel
funkcióra irányuló kérdések megválaszolása („Mire való a szemünk?”)
suttogás/kiabálás
több mondóka, ének előadása

határozott/határozatlan névelő, tagadó forma, E/3 személyes névmás helyes használata
hat szavas mondat ismétlése
hanglejtés

Nem verbális jelzések – még nem beszélő gyermeknél:

a figyelmi és válaszadási készség elsajátítása (a gyerek és önmagunk tevékenységének beszéddel való kísérete, beszéd közben mosoly és a gyerek gyakori érintése, idő adása a válaszadásra, ugyanazon tevékenységekre ugyanazon szavak használata, ne engedjük a gyerek figyelmének elterelődését)
a játékkészség elsajátítása (szemben ülni a gyerekkel játék közben, közös játék, tükör előtti játékok)
a kölcsönösen végzett tevékenységek elsajátítása (hangadásnál, játékoknál egyaránt)
az utánzási készség elsajátítása (cselekvések – kopogás, tapsolás, integetés, mutatás, fejrázás; arckifejezések – szájtátás, berregés, cuppogás, nyelvöltés; hangutánzások – magánhangzók, mássalhangzó-magánhangzó kombinációk, két szótagos variánsok, kérdő intonáció)
a hétköznapi kommunikációs készségek használatának elsajátítása (igényeinek jelzése, kérés, elutasítás, üdvözlés, búcsúzás)

Beszédprodukció fejlesztése – már beszélő gyermeknél:

a nyelv használatának tanítása (gesztusról áttérés kifejezésre, társalgási készségek tanítása, valamennyi nyelvi képesség használata)
a jelentés tanítása (kérdezés, befejezetlen mondatok, szó/kifejezés bemutatása, szó tanítása cselekvéssel együtt)

4.6.Önellátás és szociális készségek:

Szocializáció és játékfejlődés:

0-9 hónapos korig:

megnyugtathatóság
arc rövid ideig tartó fixálása
beszédre vagy érintésre mosoly/hangadás
játékot/tárgyat tartó kéz szájhoz emelése
felvétel jelzése kar-, láb-, fejmozgással
spontán mosoly
kar nyújtása felvételhez
tükörképre mosoly
kartávolságon kívüli tárgy elérése
fejét takaróval leborítva nevetés
ismerős játékhelyzet esetében öröm kifejezése
idegenektől elkomolyodás/sírás
játékokat váltogatva 10 percig leköthető

9-18 hónapos korig:

részvétel kukucskáló játékban
egyszerű társasjáték („Kerekecske-gombocska”)
egyszerű funkcionális játék (pl. poharat/kanalat szájhoz emel)
labdázás
egyedül játszás felnőtt mellett 15-20 percig
önmaga produkálása
játék megmutatása vagy átadása felnőttnek
könyv nézegetése
házimunka utánzása
összetettebb funkciójáték (pl. játékbaba etetése)

18 hónapos-3 éves korig:

- társakkal kapcsolatteremtés gesztusok segítségével
- más gyerekeket figyelve párhuzamos játék
- tulajdonának megvédése
- családi jelenetek eljátszása
- más gyerekek játékába bekapcsolódás
- segítség egyszerű házimunkákban
- szófogadóság
- választás több dologból
- kivárás felnőtt irányítása mellett
- zenére/történetre figyelés 10 percig (több gyerek társaságában)
- emlékeztetésre „kérem” szó használata
- énekbe/mondókába bekapcsolódás
- anyáról leválás sírás nélkül

3-4 éves korig:

- felnőtt által vezetett csoportjáték szabályának megértése
- más gyerekekkel felváltva tevékenységben való részvétel
- más gyerekek közelében játék/beszélgetés
- „kérem”, „köszönöm” használata figyelmeztetés nélkül
- más gyerekekkel együttjátszás
- kérésre cselekvés
- önmaga nemi identitásának ismerete
- egyszerű házimunkák végrehajtása
- veszélyek észrevétele, elkerülése
- szülői szabályok elfogadása
- szülő másra történő figyelmének elfogadása

Evés és ivás:

3-6 hónapos korig:

- etetési tevékenység felismerése anyamell/cumisüveg látványára
- kéz mellre/üvegre helyezése
- pépes étel nyelése

6-9 hónapos korig:

- ivás közben pohár tartása
- darabos étel majszolása
- étel szájhoz vitele önállóan (pl. sajtos tallér)

9-12 hónapos korig:

- keksz önálló szájhoz vitele
- kanállal ismerkedés (nyúlás utána)
- keksz harapása, rágása
- nagyobb, puha ételdarabok evése (pl. főtt krumpli, kompót)

12-15 hónapos korig:

- pohár döntése, önálló ivás
- két kanalas módszerrel etetés
- szilárd étel rágása

18 hónapos-2 éves korig:

- önálló ivás kilöttyintés nélkül
- kanállal evés kis segítséggel

2-3 éves korig:

- ivás szívószállal
- étel felszúrása villára

3-4 éves korig:

önálló evés, ivás viszonylag tisztán
kisebb kancsóból töltés melléöntés nélkül

Öltözködés:

6-12 hónapos korig:

kéz, láb dugása öltöztetéskor

12-15 hónapos korig:

zokni, sapka önálló levétele

18 hónapos-2 éves korig:

sapka felvétele
nadrág levétele

2-3 éves korig:

zokni felvétele segítséggel
cipő felvétele
nadrág felvétele
trikó, póló levétele
cipzár lehúzása

3-4 éves korig:

pulóver, póló felvétele
ruha, hosszúnadrág felvétele
nagy gombok kigombolása
nagy gombok begombolása
levetkőzés meztelenre
felöltözés segítséggel (segítség sorrendnél, kapcsok esetén)
patent bekapcsolása

Szobatisztaság:

18 hónapos-2 éves korig:

rendszeres időközönkénti székletürítés
rendszeres jelzés

2-3 éves korig:

utánjelzés
szükség szóbeli jelzése
nadrág lehúzása segítséggel
felnőtt irányításával bili, WC használata

3-4 éves korig:

szobatisztaság napközben
kérésre WC-papír használata
kérésre WC lehúzása
önálló WC-használat

Tisztálkodás:

2-3 éves korig:

kar, láb mosása
segítséggel kézmosás, kéztörlés
segítséggel fogmosás

3-4 éves korig:

szóbeli irányítással fogmosás
orrtörlés figyelmeztetés nélkül
arc- és kézmosás önállóan